

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Üflemeli Ve Vurmalı Çalgılar Anasanat Dalı

KLARİNET EĞİTİMİNDE NEFES TEKNİĞİ VE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Tolga Yüksel

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

KLARINET EĞİTİMİNDE NEFES TEKNİĞİ VE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Tolga Yüksel

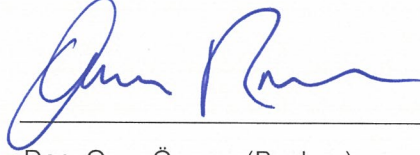
Hacettepe Üniversitesi Güzeli Sanatlar Enstitüsü
Üflemeli Ve Vurmalı Çalgılar Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

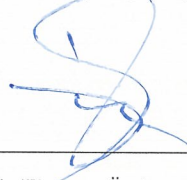
Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Tolga Yüksel tarafından hazırlanan "Klarinet Eğitiminde Nefes Tekniği ve Öğretim Yöntemleri" başlıklı bu çalışma, 20. 09. 2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

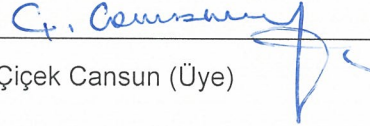
Doç. Onur Özmen (Başkan)

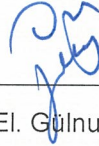
San. Öğr. El. Ekrem Öztan (Danışman)

Yrd. Doç. Selçuk Bilgin (Üye)

Yrd. Doç. Çiçek Cansun (Üye)

San. Öğr. El. Gülnur Kurt (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Türev Berki

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

20. 09. 2016

Tolga YÜKSEL

TEŞEKKÜR

Bu araştırmada ve klarinet öğrenimimin her aşamasında, tecrübe ve bilgisiyle her zaman yanımda olan, beni her adımda destekleyen, değerli danışmanım San. Öğr. El. Ekrem ÖZTAN' a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırmanın uzman grubunda yer alan ve değerli zamanlarını ayırarak araştırmaya destek veren kıymetli meslektaşlarım, Selen AKÇORA, Orçun CİVELEK, Kıvanç FINDIKLI, Eylül GÜLENÇ, Simge ÖZDAYI, Övgü ÖZPARLAK, Doğa SARIGÜL, Elif SINDIR, Akın ULUTAŞ ve Eylül TOSUN'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince sonsuz sabır ve özverisinin yanı sıra değerli bilgi ve birikimi ile daima yanımda olan sevgili eşim Gözde YÜKSEL'e; dünyaya gelişi ile hayatımızı aydınlatan 14 aylık kızım Cemre YÜKSEL'e; yaşamımın her aşamasında varlıklarını ve desteklerini hissettiğim, annem Vildan YÜKSEL, babam Adem YÜKSEL ve kardeşim Onur YÜKSEL'e; sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

ÖZET

YÜKSEL, Tolga. *Klarinet Eğitiminde Nefes Tekniği ve Öğretim Yöntemleri*.

Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

Ülkemizde sanat ve sanat eğitimini konu alan çalışmalar giderek hız kazanmaktadır. Yapılan her çalışma ülkemizde sanat ve sanat eğitiminin çağımıza uygun evrensel bir yer edinebilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma sanat eğitiminin bir kolu olan klarinet eğitiminin önemli bir problemini ele almaktadır. Araştırmanın amacı klarinet eğitiminde nefes tekniği ve öğretim yöntemlerinin saptanmasıdır. Araştırmada, veriler literatür tarama ve görüşme yöntemi ile toplanmış, elde edilen veriler sistemli bir şekilde yansıtılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 11 alan uzmanı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları klarinet eğitiminde nefes tekniği ve öğretim yöntemlerine ilişkin önemli noktaları işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Nefes Tekniği, Klarinet, Klarinet Eğitimi, Öğretim Yöntemleri

ABSTRACT

YÜKSEL, Tolga. *Breathing Technique in Clarinet Education and Teaching Methods*. Master's Thesis, Ankara, 2016.

The subject area work in art and art education are increasingly gaining speed in our country. Every work that is done in our country ability to obtain a universal place of contemporary art and art education is of great importance. This study tackles an important problem to clarinet education which is a branch of education in art. The aim of the research is the determination of the breathing technique in clarinet education and teaching methods. In this research, the data was collected by literature review and interview method, the resulting data was tried to be reflected in a systematic manner. The study group of the research consists of 11 people in experts in the field. The results of this research indicates to important points about breathing technique and teaching methods in clarinet education.

Keywords: breathing technique, clarinet, clarinet education, teaching methods

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
RESİMLER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xi
1. BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	2
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	2
1.3. ALT PROBLEMLER	2
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.5. VARSAYIMLAR	3
1.6. SINIRLILIKLAR	3
1.7. TANIMLAR	4
2. BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. KLARİNETİN TARİHSEL GELİŞİMİ	6
2.2. KLARİNETİN YAPISI VE BÖLÜMLERİ	8
2.3. KLARİNET TÜRLERİ	9
2.4. KLARİNET EĞİTİMİ	12
2.5. TÜRKİYE'DE KLARİNET EĞİTİMİ	12
2.6. SOLUNUM SİSTEMİ	13
2.7. SOLUNUM YOLLARI	14

2.7.1. Burun.....	15
2.7.2. Yutak (Pharynx, Farenks).....	15
2.7.3. Gırtlak (Larynx).....	15
2.7.4. Soluk Borusu (Trakea).....	16
2.7.5. Bronşlar	16
2.7.6. Akciğerler.....	17
2.8. GÖĞÜS KAFESİ.....	18
2.9. SOLUNUM KASLARI.....	18
2.9.1. Kaburga Kasları.....	18
2.9.2. Omuz Kasları.....	18
2.9.3. Karın Kasları.....	19
2.9.4. Diyafram	19
2.10. SOLUK ALIP VERME MEKANİZMASI.....	21
2.10.1. Solunum	21
2.10.2. Soluk Alma	22
2.10.3. Soluk Verme	23
2.11. SOLUNUM ŞEKİLLERİ.....	23
2.11.1. Omuz Solunumu.....	23
2.11.2. Göğüs Solunumu (Pektoral Solunum)	24
2.11.3. Diyafram Solunumu (Abdominal Solunum).....	24
2.12. İLGİLİ ÇALIŞMALAR	24
3. BÖLÜM YÖNTEM.....	28
3.1. ÇALIŞMA GRUBU	28
3.2. VERİLERİN TOPLANMASI.....	28
3.3. VERİLERİN ANALİZİ	29
4. BÖLÜM30 BULGULAR VE YORUM.....	30

4.1. KLARİNET EĞİTİMDE NEFES TEKNİĞİNİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	30
4.2. KENT ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	36
4.2.1. Anlatım Yöntemi	36
4.2.2. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi	37
4.2.3. Problem Çözme Yöntemi.....	38
4.2.4. Soru - Cevap Yöntemi	39
4.2.5. Mikro Öğretim Yöntemi	40
4.3. KENT ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK MATERYALLERİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	41
4.3.1. Kitaplar	41
4.3.2. Görsel Ve İşitsel Materyaller.....	43
4.3.3. Nefes Geliştirici Aletler.....	44
4.3.3.1. Aurus 7 Diyafram Çalıştırıcısı.....	44
4.3.3.2. Nefes Geliştirici	45
4.3.3.3. Powerlung Akciğer Çalıştırıcısı.....	46
4.3.4. Modeller.....	46
4.3.4.1. Solunum Sistemi Modeli	46
4.3.4.2. Üst Solunum Yolları Modeli	48
4.3.4.3. Basit Akciğer modeli	49
4.4. KENT VE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ NEDİR SORUSUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	50
4.4.1. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 1. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum	50
4.4.2. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 2. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum	52
4.4.3. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 3. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum	59

5. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER	62
5.1. SONUÇ	62
5.2 ÖNERİLER.....	63
KAYNAKÇA	65
EKLER	68
EK 1: Hayrullah Duygu' ya Ait "Atanması İstlenen İşyar Ve Öğretmen Fişi" Adlı Belge.....	68
EK 2: Carl Nielsen Klarinet Konçertosunun 12. ve 14. numaralar arasındaki cümle.	69
EK 3: Klarinet Eğitimde Nefes Tekniği ve Öğretimde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Görüşme Formu.....	70

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Klarinetin Tarihsel Gelişimi.....	7
Resim 2. Klarinetin Bölümleri	9
Resim 3. Klarinetin Ses Genişliği	9
Resim 4. Klarinet Ailesi	11
Resim 5. Solunum Sistemi	14
Resim 6. Solunum Yolları Organları	16
Resim 7. Diyafram Kası.....	20
Resim 8. Soluk Alıp Verme Mekanizması	21
Resim 9. Aurus 7 Diyafram Çalıştırıcı	44
Resim 10. Nefes Geliştirici	45
Resim 11. Powerlung Akciğer Çalıştırıcısı	46
Resim 12. Solunum Sistemi Modeli.....	47
Resim 13. Üst Solunum Yolları Modeli	48
Resim 14. Basit Akciğer Modeli.....	49

ÖNSÖZ

İnsanın doğumundan itibaren kusursuz gerçekleştirebildiği nefes alıp verme işlemi, günümüzde üzerinde çokça araştırmanın olduğu önemli bir konu haline gelmiştir. Çünkü nefes alıp vermeyi yönetebilmenin insana fiziksel ve psikolojik kazanımları olduğu kanıtlanmıştır. Örneğin spor yapan bir insanın doğru nefes kontrolü ile vücuduna giren oksijeni fazlalaştırarak harcadığı enerjinin verimliliğini arttırabilir. Yine bir serbest dalış yarışmacısı doğru nefes teknikleri ve kapasite arttırma yöntemleri ile tek nefeste yüksek derinliklere, zaman ya da mesafelere ulaşabilir. Bu tür dalların yanı sıra şancılar ve tiyatrocular nefes alıp vermeyi bir ihtiyaçtan öteye taşıyarak, çıkarttıkları sesin kontrolü ve kalitesi için disiplin altına almak zorundadırlar.

Tüm bu örneklerde görüldüğü gibi tüm üflemeli çalgılarda da sesin çıkması için gerekli olan enerjinin kaynağı olması sebebi ile nefes ve nefes kontrolü çok önemlidir. Soyut kavramlara sıkışan nefes tekniği konusunu, öğretim yöntemleri açısından inceleyen bu araştırmanın, klarinet öğrencilerine ve eğitmenlerine faydalı bir kılavuz olmasını diliyorum.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Çağımızdaki şeklini alarak tahta üflemeli çalgılar ailesindeki yerini 19. yüzyılın başlarında alan klarinet, günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır ve klarinet eğitime başlangıç da bu yıllara dayanmaktadır. Üflemeli bir çalgının başlıca gereksinimi olan nefes, klarinet eğitiminin de en önemli parçalarından biridir. Doğru nefes alıp vermek ve nefesi doğru kullanabilmek, öğrenciye kazandırılmak istenen müzikal ve teknik davranışlar arasında son derece önemli bir yere sahiptir. Çünkü başarılı ve evrensel düzeyde bir klarinet çalıcısı olmak için gereken etkenler nefes ve üfleme tekniklerine dayanmaktadır.

Klarinet çalıcısının öncelikle solunum sisteminin nasıl çalıştığına dair bilgi sahibi olması ve bireyin ihtiyaçlarına göre solunum kapasitesinin ve kontrolünün, literatürdeki egzersizler uygulanarak geliştirilebilir olduğunun farkında olması, çalıcının klarinet çalarken karşılaşacağı sorunlar karşısında çözüm üretebilmesine imkan sağlayacaktır.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumların klarinet eğitim programları incelendiğinde neredeyse tamamına yakınının yabancı metot ve kaynaklardan oluştuğu ve içerikte yer alan nefes tekniği ile ilgili kısımların öğrencilerin anlayabileceği somut anlatım yöntemleri ile açıklanmadığı görülmektedir. Kavramlar daha çok klarineti tanımlar niteliktedir. Nefes tekniği üflemeli çalgıların tümünde büyük önem taşımasına rağmen konuya ilişkin kaynak sayısı oldukça düşüktür. Araştırmanın konu ile ilgili kaynak eksikliğini gidermede yardımcı olabileceği, öğrencilere ve de öğretim elemanlarına fayda sağlayabileceği düşünülmektedir

1.1. PROBLEM DURUMU

Nefes tekniği ve öğretimi üflemeli bir çalgının eğitimini alan öğrenciler ve o çalgının öğretiminde rol alan öğretmenler için hayati önem taşımaktadır. Öyle ki doğru nefes tekniğine sahip olamayan bir çalıcı çalgıdan temiz ses elde etme, istenilen nüansları temiz bir şekilde yapabilme, müzikal cümleme gibi müzikal yorumlama becerilerini tam anlamıyla yerine getiremez. Oysa profesyonel bir müzik icrası bu unsurların bütününe gerektirir.

İlgili alan araştırmalarına bakıldığında nefes tekniğinin daha çok tanımsal yaklaşımlarla ele alındığı bazı araştırmalarda da buna ek olarak örnek egzersizlere yer verildiği fakat nefes tekniklerinin öğretimi konusunda öğretimi kolaylaştırıcı somut materyal ve yaklaşımların yer almadığı görülmektedir. Bu araştırma özelde klarinet eğitimini ilgilendiren bir çalışma olmasına karşın, ele aldığı konu genelde, doğru nefes tekniği kullanımının zorunlu olduğu birçok alanın ortak problemidir. İlgili literatüre katkı sağlayabileceği düşünüldüğünden söz konusu problem araştırma konusu olarak kapsamlı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırma; **Klarinet Eğitiminde Nefes Tekniği (KENT) ve Öğretim Yöntemleri Nelerdir?** Sorusuna cevap aramaktadır.

1.3. ALT PROBLEMLER

1. Klarinet eğitiminde nefes tekniği nedir?
2. KENT öğretim yöntemleri nelerdir?
3. KENT öğretiminde kullanılacak materyaller nelerdir?
4. KENT ve öğretimine ilişkin uzman görüşleri nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma klarinet eğitiminde nefes tekniği ve öğretim yöntemleri ile ilgili sorulara cevap arıyor olsa da, ulaşılan yanıtlar yalnızca klarinet eğitim alanı için değil nefes tekniğinin profesyonelce kullanılmasını gerektiren tüm alanlarda önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma, doğru nefes tekniğinin kazandırılmasına yönelik somut öğretim teknik ve materyallerinin kullanımına ilişkin bir kullanım kılavuzu niteliğindedir. Bu yönüyle yenilikleri takip eden ve öğretimdeki yeni uygulamaları öğretme sürecine dahil etmeyi ilke edinen çağdaş eğitimcilerle, onlar aracılığı ile geleceğin sanatçılarına fayda sağlayabilecek bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu çalışmada; KENT ve öğretim yöntemlerine ilişkin olarak sorulan görüşme sorularının uzmanlarca içtenlikle cevaplandırıldığı ve çıkan sonuçların gerçeği yansıttığı varsayımından hareket edilmiştir.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Araştırma konusuna ilişkin olarak yapılan literatür taraması,
2. İlgili literatürde 2016 yılına kadar ulaşılabilen kaynaklar,
3. Uygulanan görüşme yöntemi bakımından alanında uzman 11 kişinin görüşleriyle sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Arşe: Keman yayı.

Cocobolo: Orta Amerika da yetişen kızıl kahve ve sert bir gövdeye sahip ağaç türüdür.

Crescendo: Sesin giderek gürleşmesini ifade eden nüans.

Decrescendo: Sesin giderek hafiflemesini ifade eden nüans.

Entonasyon: Ses frekanslarının doğru olması.

Fonasyon: Akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesi sonucunda sesin oluşumu.

Forte: Güçlü gür bir sesi ifade eden nüans.

Frekans: Sesin bir saniyede ki titreşim sayısı.

Grenadilla: Genelde Afrika da yetişen meyve veren, sert bir gövde yapısına sahip ağaç türüdür.

Konçerto: Müzikte solo çalgı ya da çalgılar ve orkestra için yazılan çok bölümlü eser.

Nüans: Müzikte ses gürlüğü işaretlerine verilen genel ad.

Oktav: Müzikte iki aynı ses arasındaki sekiz notalık mesafe.

Pianissimo: En hafif, en yumuşak sesi ifade eden nüans.

Piano: Hafif, yumuşak bir sesi ifade eden nüans.

Repertuvar: Klarinet için bestelenmiş ya da düzenlenmiş ulusal veya uluslararası müzik eserleri dağarcığı.

Timpani: Senfoni orkestralarında yer alan, bakır alaşımli yarım küreye gerili derilere vurularak çalınan vurmali çalgı.

Tını: Türlü müzik araçlarının verdiği sesleri birbirinden ayırt etmeyi sağlayan ses özelliği.

Transpoze: Aktarım, bir parçayı yazılı bulunduğu eksenenden başka bir eksene aktarmak.

Ton: Çalgı ya da insan da sesin yükseklik alçaklık derecesi ve duyguları belirtecek şekilde çıkması.

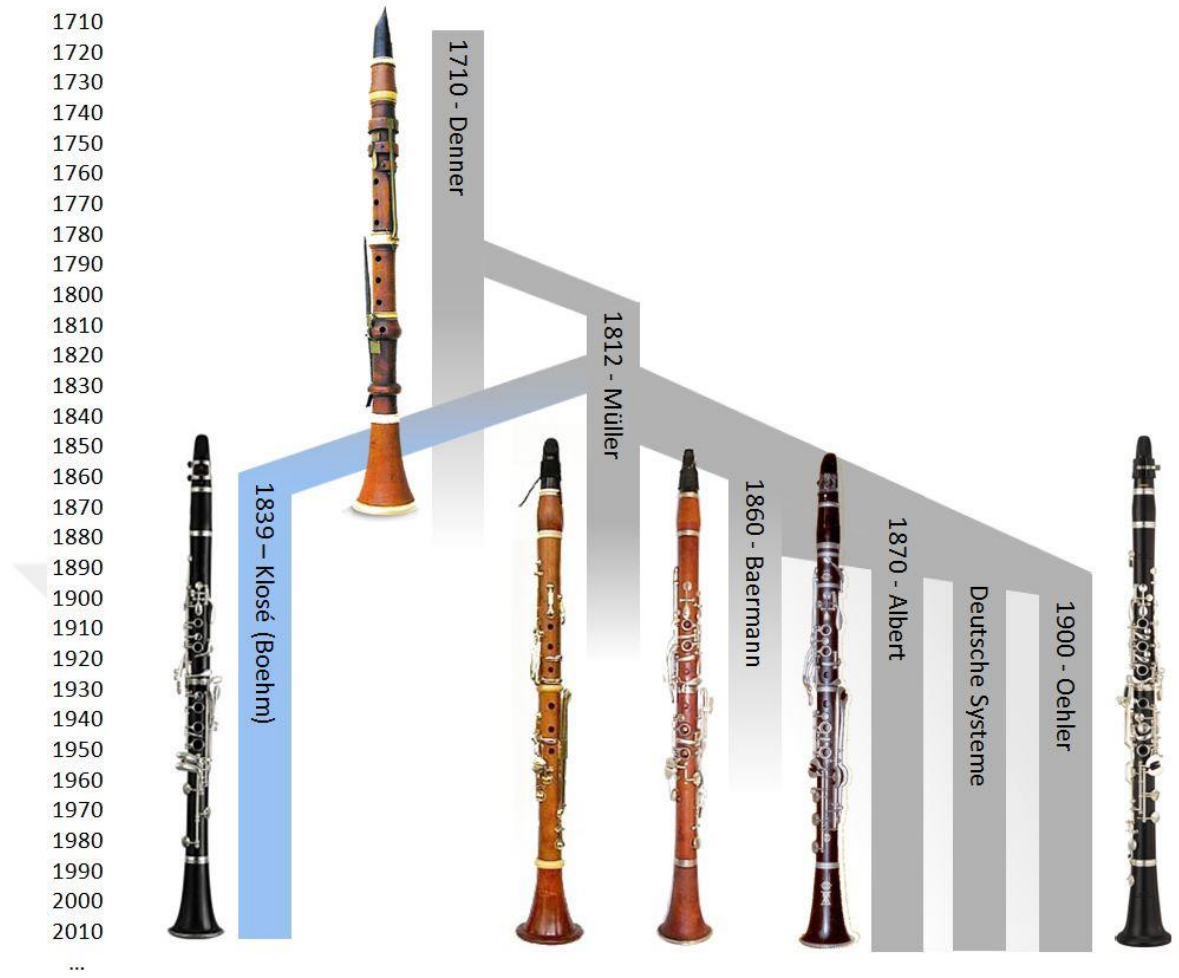
2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KLARİNETİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Tahta üflemeli çalgılar ailesinin bir üyesi olan klarinet; günümüzde solo çalgı olarak kullanımının yanı sıra senfonik orkestralar, bandolar, oda müziği grupları ve müzik topluluklarında sıklıkla karşılaştığımız bir çalgıdır. Klarinet, ileri düzey teknik ve melodik gereksinimlere imkân vermesi ve kendine özgü zengin ses karakteriyle birçok müzik türünde farklı nitelikler ile karşımıza çıkmaktadır.

İsmi berrak ve temiz ses anlamına gelen “clarion” sözcüğünden türetilen klarinet ilk olarak 1655 ve 1707 yıllarında yaşamış Alman çalgı yapımcısı Johann Christian Denner tarafından Chalumeau (şalümo) adlı çalgı üzerinden geliştirilmiştir. J.C. Denner şalümoya oktav perdesini ekleyerek ses aralığını genişletmiş ve klarinetin yapılmış ilk formuna ulaşmasını sağlamıştır. J.C. Denner’den sonra klarinetin geliştirilmesi ve günümüz modern yapısına ulaşmasında katkıları olan Iwan Müller, Heinrich Grenser, Benedikt Pentendrier, Adolphe Sax, Eugene Albert, Georg Ottensteiner gibi çalgı yapımcılarının yanı sıra Alman Theobald Boehm’in 1832 yılında flüt için geliştirmiş olduğu perde sistemini 1937 yılında klarinet için uygulamış olan Hyacinthe Klosé, Louis Auguste Buffet, ve 19. Yüzyıl sonlarında Iwan Müller’ in sistemini geliştiren Oscar Oehler’in katkıları devrim niteliğindedir. Bu gelişmelerin sonucunda çağımızda Alman – Oehler (Albert) ve Fransız – Boehm sistemleri olarak adlandırılan iki ayrı çeşit mekanizmaya sahip klarinetler kullanılmaktadır.(Sındır, 2011, s. 4-32)

Resim 1. Klarinetin Tarihsel Gelişimi

Klarinet icadının ardından birçok bestecinin gözde çalgılarından biri olmuştur. Eserlerinde klarineti kullanması ile klarinetin kitlelere ulaşmasında büyük önem taşıyan büyük besteci W. A. Mozart 1777 yılında babasına yazdığı bir mektupta “Keşke bizimde klarinetlerimiz olsaydı; flüt, obua ve klarinetin olduğu bir senfonin, muhteşem etkisini hayal bile edemezsin” (Hoeprich, 2008, s. 100) diyerek klarinetin uyumundan ve etkisinden bahsetmiştir.

Barok döneminin sonlarına kadar kullanılmayan Klarineti ilk olarak eserlerinde kullananlar arasında en önemlileri Georg Friedrich Händel, Johann Stamitz ve Wolfgang Amadeus Mozart gibi bestecilerdir. Sonrasında romantik dönemde Louis Spohr, Karl M. v. Weber, Johannes Brahms modern dönemde Sergej

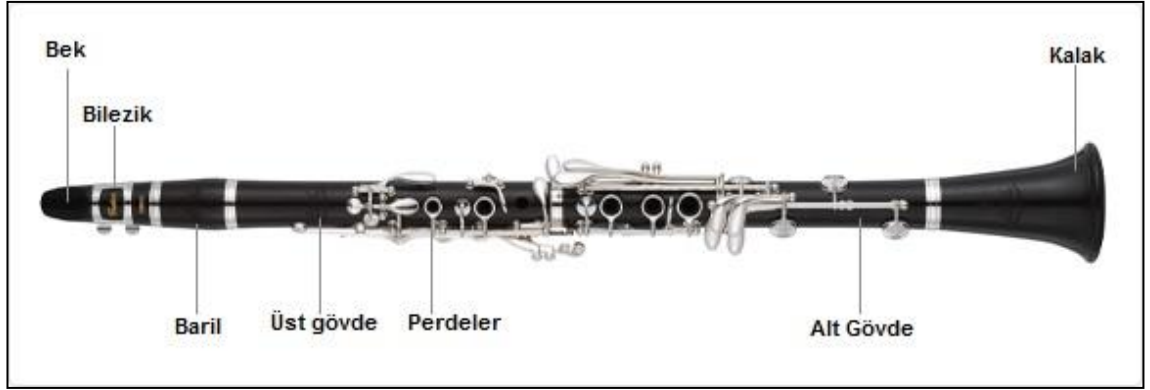
Prokofieff, Bela Bartok, Francis Poulenc, Darius Milhaud, Aaron Copland, Gerald Finzi gibi besteciler klarinet için yazdıkları eserler ile dikkat çekmektedirler.

2.2. KLARİNETİN YAPISI VE BÖLÜMLERİ

Klarinet yapısal olarak ele alındığında genellikle sert ve dayanıklı ağaçlardan yapıldığı görülmektedir. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılan ağaç abanoz ağacıdır. Son zamanlarda yeni ton ve tınılar arayışında olan çalgı üreticileri grenadilla ve cocobolo olarak bilinen Afrika ağaçlarının yanı sıra sedir ve zeytin ağacı da kullanmaktadır. Bunun yanında metal, ebonit ve plastikten yapılan klarinetler de vardır. Klarinetin perde sisteminde ise gümüş bakır alaşımı, çinko veya nikel kullanılmaktadır. Boehm sistem bir klarinette 19 perde 6 halka bulunmaktadır. Perdeler, parmağın ulaşamadığı yerlerdeki delikleri kapatma görevini yaparken, halkalar ise klarinetin ön yüzünde 6 (birinde halka yoktur) arka yüzünde bir adet olarak bulunan deliklerin parmak ile temasını sağlar.

Klarinetin ana gövdesi üst ve alt olmak üzere iki kısma ayrılır. Üst gövde sol el ile alt gövde sağ el ile kontrol edilmektedir. Tüm delik ve mekanizma bu kısımlar üzerinde yer alır. Ana gövdeye en alttan monte edilen parça ise kalaktır. Koni şeklinde olan kalak kalın seslerin rahat ve güzel bir ton ile çıkmasını sağlar. Üst gövde ile ağızlık arasında yer alan parça ise barildir. Baril değişik uzunluklara sahip olarak klarinetin akort edilmesini sağlamaktadır.

Klarinetin üflenen kısmına bek ya da ağızlık denir ve çoğunlukla sert kauçuktan yapılır ancak kristal, metal ve plastikten de yapılmaktadır. Ses oluşumunda ki görevi ve çalıcının tercihlerine göre değişkenlik göstermesi nedeni ile birçok marka ve model altında üretilmektedir. Bilezik adı verilen kelepçe ile ağızlığın düzleştirilmiş alt yüzeyine tutturulan kamışın üfleme yoluyla titreşime geçmesi sonucunda ses elde edilmektedir.

Resim 2. Klarinetin Bölümleri

2.3. KLARİNET TÜRLERİ

En yaygın kullanılan klarinet türü si bemol klarinettir ve çıkardığı ses bir büyük ikili aşağıdan duyulmaktadır. Yani do notası çalındığında duyulan ses si bemol notasıdır. Klarinetin ses genişliği neredeyse 4 oktava yakındır. En kalın mi notasından bir oktav üstteki fa diyez notasına kadar olan tınlama bölgesine Chalumeau (şalümo) adı verilir. Sonraki sol notasından si bemol notasına kadar olan bölgeye orta bölüm (boğaz sesler) adı verilir ve seslerin zayıf ve soluk karakterleri nedeni ile bu bölgede iyi bir tını elde etmek zorlaşır. Seslerin parlak ve etkileyici karakteri nedeni ile besteciler tarafından sololarda sıkça kullanılan ve Klarion ya da Klarino adı verilen bölge ise si notasından ikinci ek çizgi do notasına kadar olan bölgedir. Bu bölgeyi takiben do notasından sonraki ince seslere ise Altissimo ya da ince ses bölgesi denmektedir.

Resim 3. Klarinetin Ses Genişliği

Bu geniş ses aralığının yetmediği daha geniş kullanım alanları için klarinet boyutlarına ve ses genişliklerine göre türlere ayrılmaktadır.

- **La Bemol Sopranino Klarinet:** Koleksiyoncular tarafından çok nadir bir parça olarak görülse de Avusturalya ve Avrupa askeri bandolarında kullanılmaktadır.
- **Mi Bemol Sopranino Klarinet:** En meşhur kullanımı Hector Berlioz'un "Fantastik Senfoni" adlı eserindedir. İnce seslerinde kendine ait pozisyonlar bulunmaktadır.
- **Do Sopranino Klarinet:** Daha çok mi bemol klarinete göre kolay pozisyonlara sahip olması nedeni ile tercih edilmektedir. Richard Strauss "Till Eulenspiegel" adlı senfonik şiirinde kullanmıştır.
- **Do Klarinet:** Genellikle si bemol klarinetten daha küçük olması ve transpoze gerektirmemesi nedeni ile klarinet çalmayı öğrenen çocukların eğitimde tercih edilmektedir.
- **Si Bemol Klarinet:** En çok kullanılan klarinet türüdür. Parlak, açık, kendine has ses rengi, üflemeli ve yaylı çalgılar ile olan tınısal uyumu nedeni ile klasik, caz ve modern müzikte en çok tercih edilen klarinet türüdür.
- **La Klarinet:** Yumuşak ve derin tonu sayesinde si bemol klarinet ile birlikte senfoni orkestraları ve oda müziğinde en çok kullanılan türdür ve si bemol klarinete göre yarım ses aşağıdan duyulmaktadır.
- **Sol Klarinet:** Genellikle Balkan ülkeleri ve Türkiye de kullanılan sol klarinet her iki perde sistemi ile üretilse de özellikle koma ses geçişlerindeki rahatlık nedeni ile Albert sistem klarinet tercih edilmektedir.
- **La Bas Klarinet:** Çok nadir kullanılan bir türdür. Kalın do perdesi dışında la klarinet ile aynıdır. Mozart'ın klarinet ve yaylılar için beşlilerinde La bas klarinet kullandığı görülmektedir.
- **Fa Bas Klarinet:** Alto klarinet ile aynı boyutlara sahip fazladan fa perdesinin bulunduğu klarinet türüdür. Mozart'ın "Requiem" adlı eseri kullanımı için bir örnektir.

- **Mi Bemol Alto Klarinet:** Genellikle küçük müzik gruplarında tercih edilen metal boyun ve kalağa sahip bir klarinet türüdür. Mi bemol sopranino klarinetin bir oktav altından tınlamaktadır.
- **Si Bemol Bas Klarinet:** Kalın gövdesi ve geniş metal kalağı ile ağır bir çalgıdır. Bu sebeple altındaki bir çubuk ile yere dayanarak çalınır. Kalın mi bemol sesine ve kalın do sesine sahip iki ayrı çeşidi bulunur ve klasik müzik harici cazda da sıklıkla kullanılmaktadır.
- **Mi Bemol Kontra Alto Klarinet:** Kalın ve derin bir ses tınısına sahiptir ancak orkestralarda çok nadir görülmektedir
- **Si Bemol Kontra Bas Klarinet:** 2.31 cm olan boyu ile klarinet ailesinin en büyük çalgısıdır. Metal veya ağaçtan yapılmaktadır ve si bemol bas klarinetin bir oktav altından tınlar.

Resim 4. Klarinet Ailesi

2.4. KLARİNET EĞİTİMİ

Eğitim "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme sürecidir" (Ertürk, 1972, s. 72). Eğitimle ilgili araştırmalara bakıldığında bu tanımın geçmişten günümüze yaygın bir şekilde kullanıldığı ve benimsendiği görülmektedir. Buradan anlaşılmaktadır ki eğitim tanımsal olarak değiştirilmeye gerek duyulan bir kavram değildir ve uzmanlar tanımın içerisinde yer alan eğitimin davranışları değiştirdiği, kasıtlı olduğu, bir süreç olduğu konularında birleşmektedirler. Kuşkusuz insanlığa verilen eğitimin nitelikli olması toplumların nitelik kazanmasında büyük önem taşımaktadır. Eğitimin boyutları, içerisinde bulunan çağın gereklerini karşılayabilecek şekilde geliştirilebilir, yenilenebilir olmalıdır. İşte bu noktada çağdaş bir eğitim anlayışından söz etmek mümkün olabilir. Uçan'a (1996, s.138-139) göre çağdaş eğitimi; bilim, sanat ve teknoloji eğitiminin bir bütünü bir bileşkesi olarak düşünmek mümkündür. Çünkü bilim sanat veya teknolojinin herhangi birinden yoksun bir eğitim çağın gereklerini yakalamada eksik kalacaktır. Buradan hareketle çağdaş eğitimi çok boyutlu çözümlenecek olursak; çağdaş eğitimin bir boyutu olarak sanat eğitimi, sanat eğitiminin bir boyutu olarak çalgı eğitimi, çalgı eğitiminin bir boyutu olarak da klarinet eğitimi ele almak çağdaş bir yaklaşım olacaktır.

2.5. TÜRKİYE'DE KLARİNET EĞİTİMİ

19. yüzyıl sonlarında çok sesli müziğin coğrafyamıza giriş yapması ile birçok çalgı ile beraber klarinet de kullanılmaya başlanmıştır. 1826 yılında, II. Mahmut döneminde, geleneksel mehter müziğinin çalındığı mehteranhanenin kaldırılıp yerine ünlü İtalyan opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi Giuseppe Donizetti'nin başında olduğu Osmanlı saray bandosu haline dönüşen Muzika-i Hümayun'un kurulması ile daha önce mehteran müziğinde kullanılmayan üflemeli çalgılar ve icracıları Avrupa'dan getirilmiştir (Öztaş, 1995, s. 28). Bunlardan biride aynı zamanda bir eğitim kurumu olan bandonun ilk klarinetçisi olan İtalyan Francesco'dur. Francesco'nun yetiştirdiği ilk Türk klarinetçiler Türkiye'de klarinet eğitimi vermeyi sürdürmüşlerdir. Bu klarinetçilerden Mehmet

Ali Bey, Zati Arıca'yı, Zati Arıca büyük Türk şairi Orhan Veli'nin babası olan Veli Kanık'ı, Veli Kanık ise cumhuriyet dönemi müzik kurumlarının oluşturulmasında emeği geçen ve aynı zamanda orkestra şefi olan İhsan Servet Küncer'i yetiştirmiştir (Çağrı, 2006, s. 24).

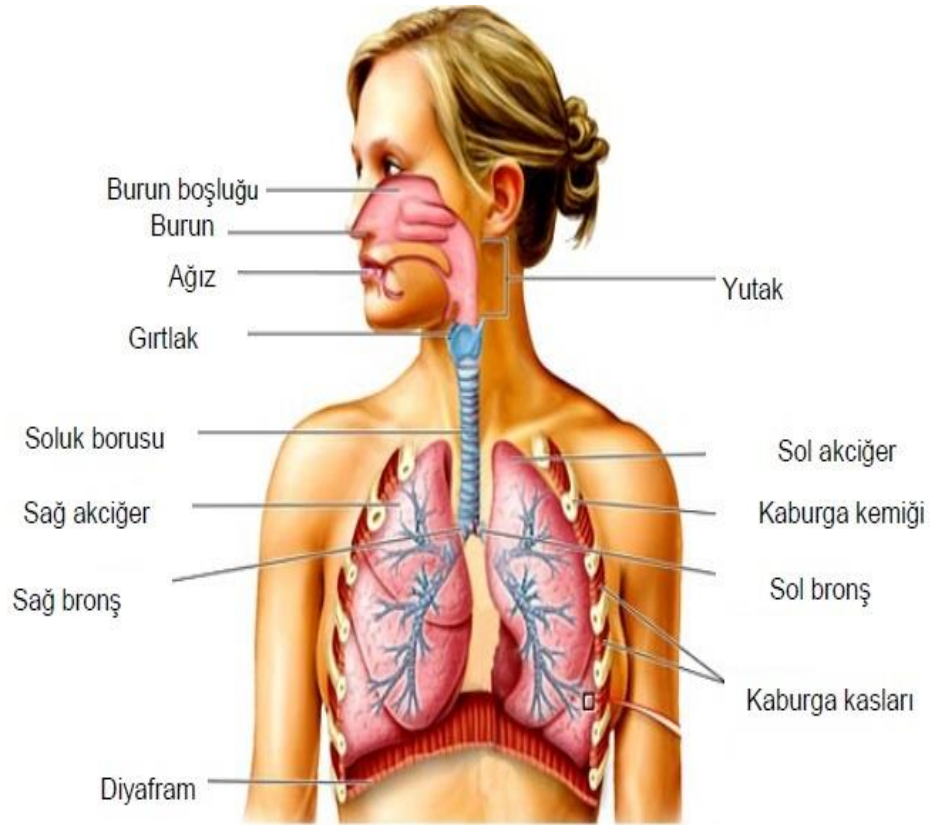
1924 de Atatürk'ün isteği ile Ankara'ya taşınan Muzika-i Hümayun 1932 de "Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası" (Cumhurbaşkanlığı Senfoni orkestrası) adını almıştır. 1927'de Darülelhan'ın yeniden düzenlenmesiyle oluşturulmuş İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda yetişen Hayrullah Duygu, 1939'da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda görev yapmak üzere Ankara'ya gelmiş ve 1936 da "Musiki Muallim Mektebi" içerisinde yapılan Ankara Devlet Konservatuvarı'na, 1942 de klarinet öğretmeni olarak tayin edilmiştir.(Ek 1)

Günümüzde mesleki klarinet eğitimi birçok kurum ve kuruluşta devam etmektedir. Konservatuvarlar, güzel sanatlar fakülteleri, güzel sanatlar liseleri, eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde mesleki klarinet eğitimi verilmektedir. Her ne kadar bu kurumlar farklı alanlar için öğrenci yetiştiriyor, eğitime başlangıç yaşları, eğitim yılı ve süreleri farklılık gösteriyor olsa da, klarinet eğitimi, öğretilen teknikler bakımından neredeyse aynıdır. Bu teknikler arasında üflemeli bir çalgının başlıca ihtiyacı, araştırmaya da konu olan nefes teknikleri çok önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle klarinet eğitimi alan öğrencilerin konuya ilişkin yeterli bilişsel ve devinişsel donanıma sahip olması beklenir. Buradan yola çıkarak öncelikle solunum sistemi ve işleyişi bilişsel olarak aşağıda anlatılmaya çalışılmıştır.

2.6. SOLUNUM SİSTEMİ

Solunum sistemi, havadaki oksijenin akciğerlere alınması ve vücuttaki karbondioksitin dışarı çıkarılması ile gerçekleşen yaşamsal solunum işlemi gerçekleştirir. Bu başlıca görevinin yanı sıra kanın hidrojen iyon konsantrasyonunu düzenlemek ve ses üretimini sağlamak gibi fonksiyonlara da sahiptir.

Solunum sistemi organları, solunum yolları; burun (nasus), yutak (pharynx), gırtlak (larynx), soluk borusu (trachea) ve bronşlar (bronchus) ve akciğerler olarak incelenebilir.

Resim 5. Solunum Sistemi

2.7. SOLUNUM YOLLARI

Solunum yolları üst solunum yolları ve alt solunum yolları olarak ikiye ayrılır. Üst solunum yolları; burun (nasus), farenks (pharynx) ve larenks'ten (larynx) oluşmaktadır. Alt solunum yolları ise soluk borusu (trakea), bronşlar, bronşialler ve keseler (alveoler) ve akciğerler den oluşmaktadır.

2.7.1. Burun

“Deri ile örtülü olan burun iç kısmından kıkırdak, kemik ve kaslar tarafından desteklenir. Burnun iki deliği havanın burun kavitesine girebilmesi ve çıkabilmesi için açıklık sağlamaktadır. İç kısımdaki kıllar bu açıklığı korumakta ve hava ile taşınan birçok toz zerreciğinin içeriye girişini önlemektedir” (Shier ve diğerleri 2002, 780; aktaran Kızıldeli 2008, 13).

2.7.2. Yutak (Pharynx, Farenks)

“Ağız boşluğunun arkasında, larenks ve nazal boşluğun arasında yer almaktadır. Farenks yiyeceklerin ağız boşluğundan esophagusa hareket etmesi ve havanın larenks ve nazal boşluk arasından geçmesi için bir geçit oluşturur. Farenksin alt bölümleri nazofarenks, orofarenks ve larengofarenkstir. Yutmanın, konuşmanın ve solunumun olduğu farenks kasları solunumumuzda etkili olan diğer kaslar ile bağlantılı olarak görülmektedir (Shier ve diğerleri, 2002:782). Eğer farenks kasları gerginse, esnek pelvik tabanı tutmak çok zordur. Hatta karın kasları, farenks kasları büzülmesinde içeriye hava almak için daha çok çalışır. Bu yüzden boğaz yollarının kasları solunumda tamamen özgür kalmalı ve farenksin esnek ve açık kalmasına tamamen izin verilmelidir” (Pearson, 2002, s. 79; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 14).

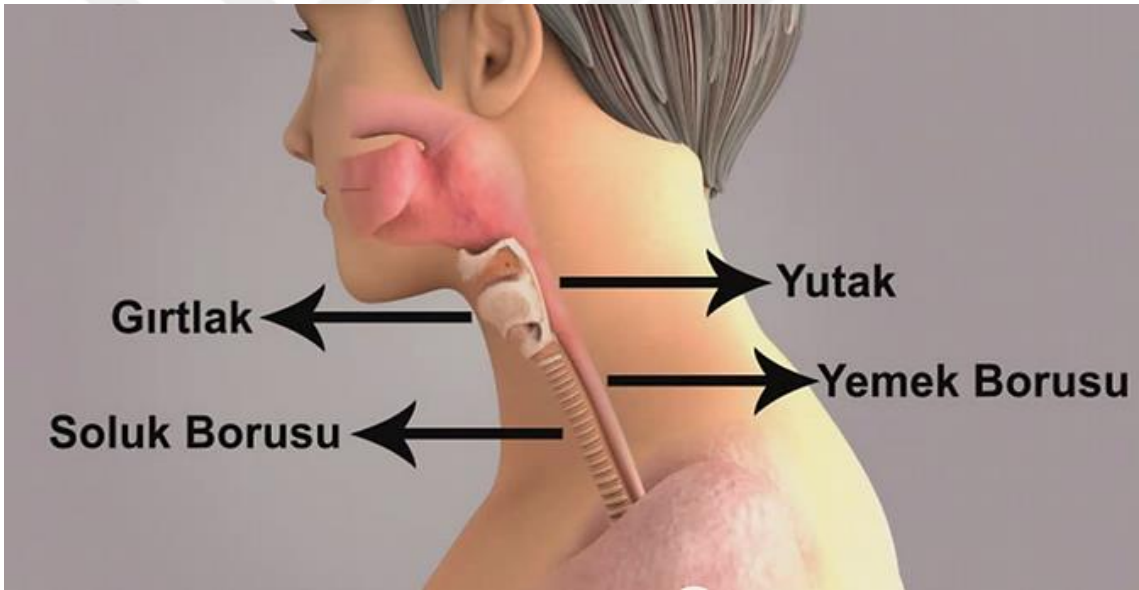
2.7.3. Gırtlak (Larynx)

“Farenksin altında trakeanın üstünde hava geçiş yolunda olan larenks, havanın trakeadan içeri ve dışarı hareket etmesi için bir geçiş yolu oluşturmakta ve yabancı cisimlerin içeri girmesini önlemektedir. Elastik dokularla çevrili kıkırdak ve kaslardan oluşan bir çatıdan meydana gelen boru şeklinde bir organdır. En geniş kıkırdakları tiroid, krikoid ve epiglot kıkırdaklarıdır ve bu yapılar tektir. Larenksin diğer kıkırdakları aritenoid, corniculate ve cuneiform kıkırdaklarıdır. Bunlar ise çifttir. Akciğerlerden gelen havanın harekete geçirmesi ile titreşen ses

tellerini (vocal cords) içinde bulunduran bu yapı ses kutusu olarak adlandırılmaktadır” (Shier ve diğerleri, 2002, s. 782; aktaran Kızıldeli, 2008, s.15).

2.7.4. Soluk Borusu (Trakea)

“Yaklaşık 12,5 cm uzunluğunda, 2,5 cm çapında esneyebilen, silindir biçiminde bir borudur. Trakea göğüs kavitesine doğru uzanarak sağ ve sol bronşlara ayrılmaktadır. Trakeanın iç duvarı birçok kayganlık sağlayan hücreleri tüylü mukoza zarı ile kaplıdır. Bu zar içeri giren havayı süzmekte ve hareket eden toz zerreciklerini yakalayıp emmektedirler” (Shier ve diğerleri, 2002, s. 782; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 16).

Resim 6. Solunum Yolları Organları

2.7.5. Bronşlar

“Bronşlar trakeadan başlayarak akciğerler içindeki mikroskobik hava boşluklarını içeren hava yolları kollarından meydana gelmektedir. Bronşlar 5. göğüs omurgasında trakeada baş göstermekte ve birincil (primary) bronchi (dal) carina olarak adlandırılan kıkırdağın sırtı tarafından sağ ve sol primary bronchi olarak iki kola ayrılmakta, her kol geniş kan damarlarının eşliğinde kendisine ait olan

akciğer loblarına girmektedir. Her bir primary bronş, secondary (ikincil) ya da lobar (loblarda bulunan bronş: sağ lobda iki, sol lobda üç) olarak bölünür." (Shier ve diğerleri, 2002, s. 786-88; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 16).

2.7.6. Akciğerler

"Göğüs boşluğunda yer alan koni biçiminde, yumuşak ve sünger dokulu bir organdır. Akciğerlerin loblarının üstü gerçekte köprücük kemiğinden daha yukarıdadır. Sağ ve sol ciğer, kalp tarafından ikiye bölünmekte ve göğüs boşluğu ve diyafram tarafından kuşatılmaktadırlar. Her bir lob bazı geniş kan damarları ve bronşlar tarafından göğüs boşluğuna asılmaktadırlar, her bir lobun yüzeyi ince bir zar tabakası olan visceral pleura ile kaplıdır. Sağ lob soldan daha geniştir ve yarıklar tarafından bölünerek, üst (superior), orta (middle) ve alt (inferior) olarak adlandırılan üç kısma ayrılmaktadır. Sol lob'da benzer şekilde üst ve alt olarak adlandırılan iki kısma ayrılmaktadır." (Shier ve diğerleri 2002, s. 790; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 18).

"Nefes alımı esnasında göğüs kafesi, etrafındaki kasların harekete geçmesi sayesinde genişler. Akciğerlere hava girişi göğüs kafesinin esnemesi ve karın kaslarının kasılmasıyla olur. Akciğerlerin kasları yoktur. Göğüs boşluğunun çevresindeki kaslar soluma işleminin gerçekleşmesini sağlar." (Erşen, 2011, s. 8).

"Normal bir soluk almada yaklaşık olarak yarım litre hava akciğerlere girer ve çıkar. Gelişmiş bir insanın akciğeri 3 litreye kadar hava tutabilir. Ciğerlere alınan havada oksijen oranı %21, dışarı verilen havadaki oksijen oranı ise %16'dır. Diyafram, omurga ve boyun kasları bilinçli olarak çalıştırıldığında normal bir insanın akciğerlerine doldurabileceği 500-700cc'lik hava basıncı, 2500-3000cc'ye çıkar. Bu akciğerlerin alabildiği en yüksek hava miktarıdır. Akciğer hacmi, erkeklere oranla kadınlarda %20-25 daha düşüktür. Yine hacim ve kapasiteler, vücut iriliğine göre farklılık gösterir. Bir insanın yaklaşık olarak

akciğerlerinin hacim kapasitesini ölçmek için vücut ağırlığını 10 ile çarpmamız gerekir.(Örneğin, 60 kg*10=600 ml) ” (Erşen, 2011, s. 8).

2.8. GÖĞÜS KAFESİ

12 omur, her iki tarafta 12 kaburga, göğüs kemiği (sternum) ve bunlara bağlı kaslar ile kas kılıflarından oluşan göğüs kafesi (thorax), akciğerlerin evidir. İnsan bedeninin boyun ve karın arasında kalan üst bölümüdür ve diyafram ile karın boşluğundan ayrılır.

“Bütün kaburgalar nefes alma esnasında; yukarı ve dışarı doğru, nefes verme esnasında; aşağı ve içeri doğru hareket ederler. Hareket bir tulumun pistonunun tutmacına oldukça benzerdir. Parmak uçları ile dokunulduğunda eller aşağı ve yukarı doğru hareket eder ”(Tortora and Grabowski, 2003, s. 822; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 21).

2.9. SOLUNUM KASLARI

Solunum kasları; kaburga kasları, omuz kasları, karın kasları ve diyafram olarak ayrılır.

2.9.1. Kaburga Kasları

“Bu kaslar her iki tarafta on birli gruplar halinde, iç (internal) ve dış (external) olarak gruplandırılır. Bu kaslar, kaburga içinde bulunan lif tendonlar (kirişler) ve ince çizgili kaslardır” (Kızıldeli, 2008, s. 25).

2.9.2. Omuz Kasları

“Omuz kasları tamamen soluk alma kaslarıdır ve kaburgalar ile omurgaları birbirine bağlarlar. En önemli yardımcı solunum kasları skalenler ve

Sternocleidomastoid kaslardır. 1. ve 2. kaburgalar ile sternumu yukarı çekerek tüm göğüs kafesini yükseltirler“ (Dere, 1999, s. 231; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 24).

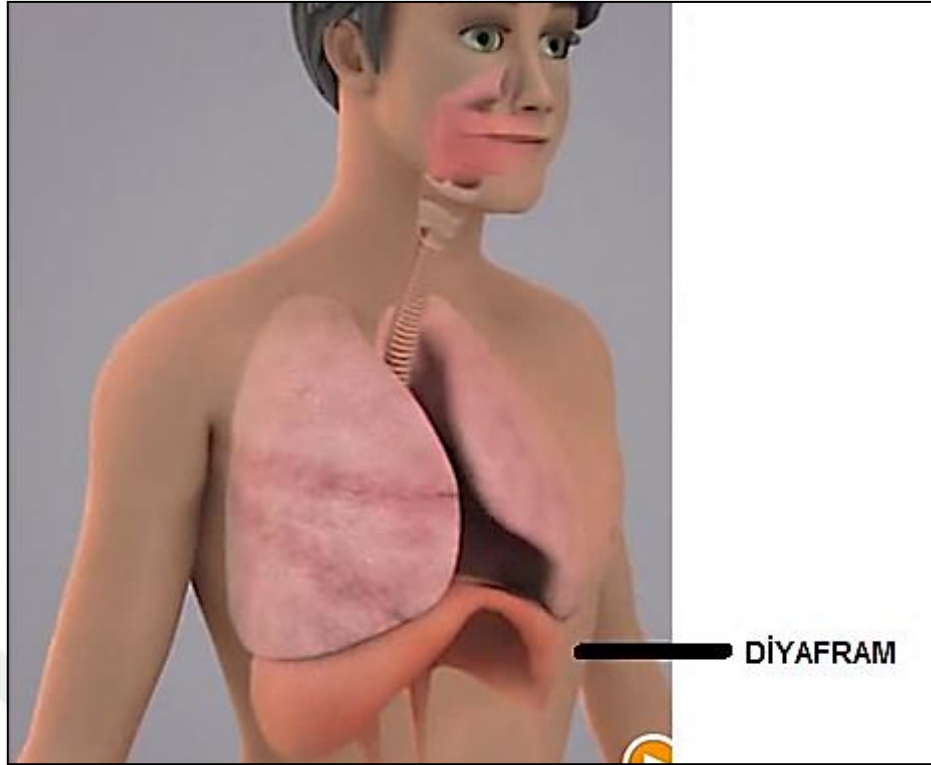
2.9.3. Karın Kasları

“Karın bölgesinde her biri çift halinde bulunan dört adet nefes vermeye yardımcı kas vardır. Bu kaslar, karnımızda dikey hareketlerle çalışır ve karın bölgesinin tümünü kaplarlar.“ (Erşen, 2011, s. 13)

“Karın kasları nefes alırken dışarıya doğru genişler, nefes verirken ise içe doğru kasılır. Nefes alınırken göğüs kafesi genişler ve karın kasları da bu genişlemeye yardımcı olur. ... Nefes verirken karın kaslarının içeriye doğru baskısına diyafram dışa doğru bir basınç yaratarak tepki verir. Bu ters devinim, doğru nefesin temelini oluşturur.” (Erşen, 2011, s. 14)

2.9.4. Diyafram

“Diyafram, göğüs boşluğunu karın boşluğundan ayıran yassı ve düz bir kastır. Solunumda görev alır ve nefes alıp vermede en önemli kastır. Her nefes alışımızda kasılır ve düzleşir, nefes verdiğimizde ise gevşer ve kubbeleşir. Nefes alıp verdiğimizde diyafram ile birlikte göğüs boşluğu da hareket eder. Geniş ve kubbe şeklinde bir kas olan diyafram, kalp ve akciğerleri üst kısımda bırakarak gövdeyi ikiye ayırır.” (Erşen, 2011, s.12)

Resim 7. Diyafram Kası

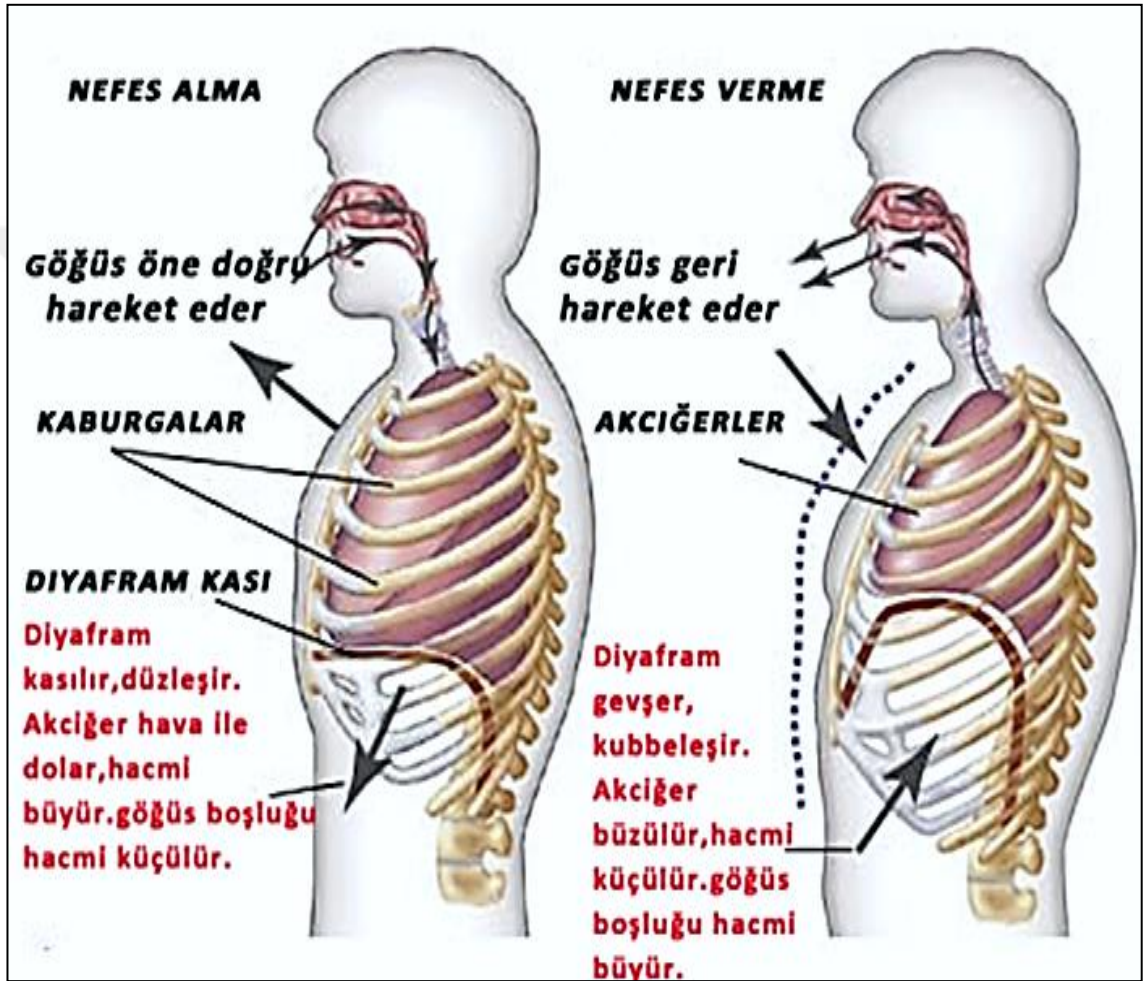
“Diyafram soluk almada en etkili kastır, solunumun ritmik hareketlerini denetlemektedir. Diyaframın merkez tendonu aşağıya ve öne doğru hareket etmekte, karın içi organlarına basınç yapmakta ve bu hareketin bir sonucu olarak da karın nefes alma esnasında dışarıya doğru itilmektedir “ (Miller, 1977, s. 10; aktaran Kızıldeli, 2008, s. 26).

“Akciğerlerin tam altında olduğundan havayı aldığımızda aşağı doğru esneyerek ciğerlere daha çok hava dolmasına yardımcı olur. Diyafram nefes alınırken neredeyse bağırsaklara kadar esneyebilir fakat nefes verilirken tekrar karın boşluğundaki yerini alacaktır. Burada karıştırılmaması gereken havanın sadece ciğerlere dolduğudur, diyafram kası sadece yer açar.“ (Erşen, 2011, s. 13)

“Diyafram kası, omurga kasları ve boyun kasları tam olarak kullanıldığında akciğerlere 2500-3000cc hava doldurulur. Bu da akciğerlerin alabildiği en yüksek hava miktarıdır “(Erşen, 2011, s. 15).

2.10. SOLUK ALIP VERME MEKANİZMASI

Temel görevi kişinin yaşamı için gerekli oksijeni sağlamak olan solunum, fizyolojik bir olaydır ve havanın atmosferden akciğerlere, akciğerlerden de atmosfere doğru hareketidir.

Resim 8. Soluk Alıp Verme Mekanizması

2.10.1. Solunum

“Oksijence zengin karbondioksitçe fakir yapıdaki hava, nefes yolundan ilerleyerek akciğerlerin derin kısmına ulaşır. Buna insprasyon (nefes alma) denir. Burada oksijen kana karışır. Oksijendeki kan önce kalbe ardından dolasım sistemi yoluyla bütün vücuda dağılır. Vücut hücrelerinde, oksijen

kandan hücre yapısına taşınır ve karbondioksit ve benzeri diğer atık gazlar hücrelerden kana karışır. Son olarak oksijen fakiri kirli kan akciğerden dışarı atılır ve bu işlemde ekspirasyon (nefes verme) denir. Göğüs kafesi genişliğinde ve sistemdeki hava basıncı azaldığından dışarıdaki daha fazla basınç ciğerlere hava girişini sağlar göğüs kafesi küçüldüğünde, içeride yükselen basınç, birikmiş havanın dışarı çıkmasını sağlar.” (Baydar, 2003, s. 13).

2.10.2. Soluk Alma

Soluk alma (inspirasyon), atmosfer havasının akciğerlere çekildiği aktif bir eylemdir. Göğüs kapasitesi artar, ciğerlerin büyümesi ile göğüs zarı basıncı azalır, hava solunum pasajlarına doğru gider ve akciğer basıncı azalır.(Kızıldeli, 2008, s. 8)

“İnspirasyon kasları, diyafram, kaburgalar arasındaki kaslar ve kürek kemiğini hareket ettiren kaslardır. Göğüs kafesimizin alt bölümü genişlemeye daha müsaittir. Alt kaburgalar göğüs kemiğine bağlı değildir; uçları serbesttir. Bu yüzden diyafram kası nefese yardımcı olabilmek için rahatça esneyebilir. Normal bir nefes sürecinde akciğerlerin şişmesiyle diyafram düzleşir. İlk nefes alındığında otomatik olarak normal rahat pozisyondan, daha düz bir pozisyona geçer. Diyaframın kasılma ve gevşeme hareketleri otomatiktir. Örneğin uyurken diyafram rahat bir durumdadır, koşarken ise daha gergindir.” (Erşen, 2011, s. 16)

"Diyafram nefes alma esnasında ciğerin kapasitesini aşağı doğru büyütür. Nefes mekanizmasında akciğer, depo vazifesi görür. Göğüs kafesinin içindedirler ama sıkışık bir vaziyette değildirler. Nefes alındığı zaman bu basınçla göğüs kafesi yukarı doğru itilir.“ (Erşen, 2011, s.16)

2.10.3. Soluk Verme

Soluk verme (ekspirasyon), akciğerlerdeki havanın atıldığı pasif bir harekettir, göğüs duvarı ve akciğerler geri çekilir, akciğer ve göğüs içi basınç artar ve hava dışarı atılır. Kaburgalar aşağı ve içeri doğru hareket eder. (Kızıldeli, 2008, s. 8)

"Nefes alma ve verme birlikte düşünülmalıdır. Nefesi alırken de verirken de vücut sakin ve doğal olmalıdır. Nefes verirken göğüs kaslarına konsantre olunmalıdır çünkü verdiğimiz hava, ciğerlerimizin ne kadar hava içerdiğini ve böylece de ne kadar havaya ihtiyacımız olduğunu gösterir. Amaç, boşa giden bu artık havayı nefes tekniği için yararlı bir hale getirmektir. Sıkı dudakların arasından çalgının içine doğru bir titreşim yaratabilmek için güçlü bir nefes gereklidir. Nefes alma ve verme aşamasında karın kasları önemli yer tutar." (Erşen, 2011, s. 17)

2.11. SOLUNUM ŞEKİLLERİ

Genel anlamda solunum şekillerini; omuz solunumu, göğüs solunumu (pektoral Solunum) ve diyafram solunumu (abdominal solunum) olarak üç türde inceleyebiliriz.

2.11.1. Omuz Solunumu

"Göğsün alt yarısına alınan soluktur. Soluk alma esnasında omuzlar kalkmakta, köprücük kemiği yükselmekte ve bu yükselmeye paralel olarak da boyun kaslarında dışa doğru bir gerilme hareketi olmaktadır. Bunun sonucu olarak larenkste bir kasılma meydana gelmektedir. Larenks kaslarının uzun süreli kasılması zararlıdır. Kana yeterli oksijen gitmez, sık nefes alınmasına ve dolayısı ile kalp fonksiyonlarının zorlanmasına neden olur. Omuz solunumunda sese enerji kaynağı sağlayan karın kasları ile yeterli bağlantı sağlanamadığı için şarkı söyleme, dolayısı ile konuşma için uygun değildir." (Martin ve Darnley, 1996, s. 36-46; aktaran Kızıldeli,2008, s. 10)

2.11.2. Göğüs Solunumu (Pektoral Solunum)

“Ellerin avuç içleri sağlı sollu kaburgaların yanına konulduğunda, elleri yana- dışa doğru itecek şekilde alınan soluktur. Birçok insan doğal solunumunu bu şekilde yapmaktadır. Fakat bu solunum şekli akciğerlerin yeteri kadar genişlemesine izin vermemekte, alt göğüs ve karın boşluğuna yeteri kadar hava alınamamakta ve dolayısı ile sesin kullanımı için de yeterli hava sağlanamamaktadır.” (Martin ve Darnley, 1996, s. 36-46; aktaran Kızıldeli, 2008, s: 10)

2.11.3. Diyafram Solunumu (Abdominal Solunum)

“Akciğerlerin alt bölgesinden itibaren dolmaya başlayan hava, ciğerleri aşağıya ve yanlara doğru genişletmektedir. Ciğerlerin bu hareketi ile kubbe şeklindeki diyafram aşağı doğru hareket etmekte ve karın öne, yana ve arkaya doğru genişlemektedir. Bu soluk şeklinde, alınan soluk hacmi çok fazla olmakta ve ciğerlerin en geniş açılımı sağlanmaktadır. En altta yer alan serbest uçlu kaburgalar sebebiyle alt kısımda genişleme daha rahat olmaktadır. Soluk verme esnasında karın kasları ile soluğun istenen biçimde kullanılmasına ve kontrol edilmesine olanak tanıyan en uygun solunum şeklidir. ”(Martin ve Darnley, 1996, s. 36-46; aktaran Kızıldeli, 2008, s: 10)

2.12. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Araştırmanın ilgili araştırmalar bölümünde araştırma ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi olan araştırmaların içeriklerine kısaca yer verilmiştir. Saptanan çalışmalar ve kısa özetleri aşağıda yer almaktadır.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 2008 yılında Anıl Çelik tarafından hazırlanan “*Klarnet Sanat Dalında Eğitim Süreci*” konulu yüksek lisans tezinde Klarinet temel eğitim sürecinde, eğitimin hızla ilerlemesine neden olacak parmak pozisyonlarının kullanılması, çalışma

yöntemleri ve alıştırımları incelenmiştir. Klarinet eğitiminin süreci hakkında faydalı bilgilere yer verilmiş, öğrencilere uygun repertuar ve teknik seçimine bağlı olan bu süreci sağlayan öğretmen rolünün önemi vurgulanmıştır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, 2010 yılında Arif Deniz Ceylan tarafından hazırlanan *“Başlangıç Eğitiminde Kullanılan Klarnet Metotlarının İncelenmesi”* başlıklı yüksek lisans tezi, betimsel bir çalıma olarak Türkiye' de akademik anlamda başlangıç düzeyinde klarinet eğitimi veren öğretim kurumlarında kullanılan klarinet metotlarının tespit edilmesi ile bunların tercih nedenleri ve tercih sıklıklarının saptanması amacıyla yapılmış, klarinet metotlarıyla ilgili literatürün ülkemizde ve dünyada bazı ekollere ayrıldığını göstermiştir. Çalışma grubunu oluşturan klarinet eğitimcilerinin görüşleri alınarak, başlangıç eğitiminde kullandıkları klarinet metotlarının tercih sıklıkları ve tercih nedenleri belirlenmiştir. Sonuç olarak en çok kullanılan başlangıç metodu tespit edilmiştir. Klarinet eğitimcilerinin tercih nedenleri göz önüne alınarak başlangıç klarinet eğitiminde uygulanabilecek hedef davranışlar belirlenmiştir.

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 2011 yılında Aslı Erşen tarafından hazırlanan *“Trombonda Nefes Alma ve Üfleme Tekniğinin İncelenmesi ve Geliştirilmesinde Kullanılan Yöntemler”* konulu yüksek lisans tezinde, doğru nefes kullanımının trombon icracısı için önemini vurgulanmış ve nefes kapasitesini arttıracak faydalı egzersizlerle nefes gelişimine katkıda bulunmak istenmiştir. Solunum sistemini oluşturan organlar ve işlevleri anlatmış, doğru nefes tekniğinin önemi ve farklı nefes tekniklerinin üzerinde durulmuş, tanınmış trombon solist ve eğitimcilerinin nefes egzersizleri yer almıştır.

Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 2010 yılında Hüseyin Demirce tarafından hazırlanan *“Konservatuvarlardaki Klarnet Bölümü Öğrencilerinin Diyafram Geliştirme Yöntemleri”* konulu yüksek lisans tezinde, klarinetin tarihi ve çeşitleri, klarinetin Türkiye'deki tarihi ve konservatuvarlara girişi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Konservatuvarlarda klarinet eğitimi gören öğrencilerin diyafram geliştirme yöntemlerinin önemi vurgulanmış, klarinet eğitimi gören öğrencilerin

diyaframlarını doğru kullanma düzeyleri ve diyafram nefeslerini geliştirmeye yönelik çalışmaların belirlenmeye çalışılması amaçlanmıştır. Yapılan anket araştırması sonucunda klarinet eğitimi alan öğrencilerin çoğunluğunun, klarinette yapılan tüm nüanslar ve güzel, etkili bir ton elde edebilmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katıldıkları tespit edilmiş ve klarinet öğrencilerinin, klarinet öğretmenlerinin diyafram geliştirme yöntemleri konusuna hakim olduklarını düşünmelerinin, öğrencilerin üzerinde olumlu izlenimler bırakmaları bakımından önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, 2010 yılında Harun Keskin tarafından hazırlanan *“Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları Klarinet Öğrencilerinin Diyafram Nefesi Kullanma Durumları”* konulu yüksek lisans tezinde, diyafram nefesinin önemine ilişkin veriler kaynak tarama yoluyla elde edilmiştir. Öğrencilere uygulanan anketler ile öğrencilerin diyafram nefesi konusuna ilişkin bilgilerini ölçmede tanımlayıcı olunmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin diyafram nefesi kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla kamera kayıtları yapılmış ve yapılan bu kamera kayıtları alanında uzman iki klarinet sanatçısı ve eğitimcisi ile değerlendirilmiştir. Anket sonuçlarına göre öğrenciler; diyafram nefesi konusunda bilgili olduklarını ve öğretmenleriyle konuya ilişkin çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Fakat yapılan kamera kayıtları araştırmacı tarafından incelendiğinde, araştırmacı, öğrencilerin çoğunluğunun, diyafram nefeslerini etkili bir şekilde kullanamadıklarını vurgulamıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde, 2015 yılında İknaz Demirbaş tarafından yazılan *“Klarinet Eğitimine Yönelik Diyafram Geliştirme Yöntemleri ve Başlangıç Seviyesi İçin Metot Örneği”* konulu yüksek lisans tezinde, klarinette nefes ve diyaframın önemine vurgu yapmıştır. Solunum sistemi hakkında bilgi vermiş, örnek nefes egzersizleri tavsiyelerinde bulunmuş ve klarinet eğitimde başlangıç seviyesindeki çoğu metotta diyafram ile ilgili herhangi bir bölüme rastlanmadığını belirtmiştir. Anket yöntemi ile yapılan araştırmada anket farklı yaş gruplarındaki farklı üflemeli çalgılar çalan öğrencilere uygulanmıştır. Anket sonucunda üflemeli çalgı çalan öğrencilerin %100'ü

diyafram kasının müzik hayatlarında büyük öneme sahip olduğu konusunda hem fikirken her gün diyafram geliştirici kas egzersizi yapan öğrencilerin oranı %52, diyaframını nasıl kullanacaklarına dair bilgi birikimi olan ğrenci oranı %64, öğretmenleri tarafından diyafram hakkında bilgilendirilmeyen öğrencilerin oranı %40 olarak belirtilmiştir.

Yukarıda özetle verilen çalışmalara bakıldığında çalışmaların; klarinet eğitimi, klarinet tarihçesi, klarinet ve diğer üflemleri algılar ile ilgili diyafram kullanımı, nefes egzersizleri ve nefes teknikleri ile ilgili olduğu görülmektedir. alışmalar içerisinde “Klarinet eğitiminde nefes tekniği ve ğretim yöntemleri” ile ilgili herhangi bir araştırmaya bugüne kadar rastlanmamıştır. Araştırmaların içeriklerinde solunum, üfleme ve nefes teknikleri gibi konulara ilişkin bölümler olsa da bu tekniklerin ğretiminde kullanılan ğretim yöntemlerine ilişkin herhangi bir bölüm gözlenmemiştir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden literatür tarama ve görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Büyüköztürk ve diğerlerine (2009, s. 43) göre literatür taraması ilgili konuya ilişkin bilgileri bulmayı, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırmayı ve benzer araştırma sonuçlarını görmeyi sağlayan, araştırma sürecinin tamamında gerçekleştirilen bir yöntemdir. Görüşme yöntemi ise "En az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar" (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009, s. 161).

Araştırmanın üçüncü bölümünde çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubunu, alanında uzman 11 klarinet eğitimcisi oluşturmaktadır.

3.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada klarinet eğitiminde kullanılan nefes tekniği, KENT öğretim yöntemleri ve KENT öğretiminde kullanılan materyaller ile ilgili veriler literatür taraması ile, KENT ve öğretimine ilişkin uzman görüşleri ise araştırmacı tarafından hazırlanan 7 soruluk görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. "Görüşme formu, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır" (Patton, 1987, s. 111).

3.3. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada görüşme yönteminden elde edilen verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2005, s. 224) göre betimsel analiz; görüşülen veya gözlenen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtılması amacıyla daha önceden belirlenen temalara göre özetlendiği ve yorumlandığı bir analiz şeklidir ve doğrudan alıntılara sıkça yer verilir.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde klarinet eğitimde nefes tekniğinin, KENT öğretim yöntemlerinin, KENT öğretiminde kullanılan materyallerin, KENT ve öğretimiyle ilgili uzman görüşlerinin ne olduğunu ortaya koyan bulgu ve yorumlara yer verilmektedir.

4.1. KLARİNET EĞİTİMDE NEFES TEKNIĞİNİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İnsan doğasının normal bir davranış biçimi olan ve istemsiz gerçekleştirebildiği nefes alıp verme işlemi tüm üflemeli çalgı çalanlar ile beraber klarinet çalan bir kişi için de mutlaka kontrol edilebilir olmalıdır. Çünkü doğru ve etkili bir nefes tekniği müzikal yorumlama becerisini ve ses kalitesini doğrudan etkilemekle beraber, çalıcının üflerken karşılaşacağı teknik sorunları da ortadan kaldırmaya yardımcı olacaktır.

Tahta ve bakır üflemeli çalgı çalan tüm müzisyenler için nefes kontrolünün önemi tartışılmazdır. Fiziksel duyum ve hareket özgürlüğünden müzikal bir cümlenin şekillenmesine, öğrenme sürecindeki bireysel bilincin oluşmasından performanstaki doğrallığa kadar müzik yapmanın her yönüyle doğrudan bağlantılıdır. Doğal bir süreç olmasına rağmen, yaşam boyunca duygusal, zihinsel, fiziksel, ruhsal ve çevresel faktörlerle şekillenir, karmaşık ve oldukça hassas bir sistemdir (Gaunt, 2004, s. 313; aktaran Hopa, 2013, s. 110).

Klarinet eğitiminde parmak tekniği, dil tekniği, duruş tutuş gibi teknikler arasında ilk sırada nefes tekniği gelmektedir. Klarinetten ses çıkarmak için gerekli olan enerjiyi yani havayı kontrol etmeyi öğrenmek belki de eğitim sürecinin anlaşılması ve uygulaması en zor kısmıdır. Bu sebeple öncelikle eğitmenin konu ile ilgili solunum organlarını ve çalışma prensiplerini iyi derecede bilmesi ve öğrenciye

en uygun şekilde aktarması gerekmektedir. İsraili ünlü klarinetçi Giora Feidman bir röportajında nefes almak ile ilgili; "Özel akciğerlere ve özel tekniklere ihtiyacın yok. ... Nasıl nefes alman gerektiğini bildiğinde, sözlükte stres kelimesi olmaz. ... Havanın maliyeti ve vergisi yoktur." sözlerini söylemiş ve nefes almanın doğal bir süreç olduğunu vurgulamıştır (wollan, 2016, s. 21).

Klarinet eğitimde kullanılan nefes tekniği nefes almak, nefes tutmak, nefes vermek ve nefes kontrolü olarak dört aşamada incelenebilir. Nefes alma işlemi, çalmaya başlamadan önce ya da çalışırken duraksamalarda doğru zamanlama ile gerçekleşir. Nadir olarak klarinet çalmayı yeni öğrenen çocuk yaştaki öğrencilere, dudak ve çene pozisyonunu bozmamaları için burundan nefes alabilecekleri söylenen yöntemler olsa da, klarinet çalarken nefes alma işlemi ağızdan yapılmaktadır. Ağızdan alınan hava nitelik ve nicelik olarak çok daha fazladır. Hava, üfleme için gerekli olan pozisyonu bozmadan ve beki ağızdan çıkartmadan, dudaklar açıldığında oluşan iki kenar boşluktan içeri girmektedir. Bu esnada gırtlak açık, duruş rahat ve çalığa uygun olmalıdır.

Genellikle derin nefes alması söylenen biri, omuzlarını yukarı kaldırarak nefes almaya çalışır, istemsiz olarak akciğer kapasitesini arttırmaya yönelik yapılan bu hareket klarinet çalmaya yeni başlayan kişilerde de çok yüksek oranda gözlenmektedir. Bu konuda çalıcıya yardımcı olacak ve tüm nefes tekniğinin temelini oluşturacak kas diyaframdır. Ancak ellerimiz ya da parmaklarımız gibi hükmedemediğimiz diyafram kası, bu sebeple anlaşılması kolay olmayan bir durum ortaya çıkarır. Oysa doğumumuzdan itibaren doğal bir hareketi olan diyafram kası, bebeklerin nefes alıp verirken inip kalkan karınlarında kolayca gözlemlenebilir. Zamanla akciğer kapasitesinin daha az kullanımı bu doğal hareketi kullanmamıza hatta unutmamıza yol açar. Dolayısıyla aslında öğrenciye kazandırılmak istenen davranış unutulmuş bir davranışı tekrar hatırlatmaktır.

Abdominal solunum ya da diyafram nefesi olarak adlandırılan nefes alma biçimi diyafram kasının aktif olarak kullanımıyla gerçekleşir. Diyafram nefes alma

sırasında akciğerlerin kapasitesini büyütmek ve depolama alanını genişletmek için kullanılır. Kubbe şeklinde konumlanan diyafram, ciğerlerin orta ve alt loblarına doğru alınan nefes ile kasılır, düzleşerek iç organları aşağı ve ileri doğru iter. Böylece göğüs kafesinin esnek alt bölümünde ciğerler için yer açılır ve daha fazla hava almak mümkün olur. Eğitimciler ve çalıcılar tarafından sıklıkla kullanılan “diyaframa nefes almak” tabiri ciğerleri tam kapasite olarak kullanmaya yönelik söylene de, yanıltıcı sonuçlar doğra bilir. Bu nedenle altının çizilmesi gereken nokta, nefes alma sırasında havanın sadece akciğerlere alındığı ve diyaframın görevinin sadece ciğerlere yer açmak olduğudur.

KENT’in nefes alma işleminden sonra gelen bir diğer aşaması nefesi tutma ya da başka bir deyişle alınan nefesi bloke etmektir. Kuşkusuz doğal nefes alma verme işlemi sırasında nefes tutmak söz konusu değildir. Fakat klarinet çalarken alınan nefesi, çok kısa bir süre de olsa karın kasları ve diyafram gerginliği ile içeride bloke halde tutmak, çalınacak sese hazırlık aşamasını oluşturmak için önemlidir. Bu kısa bekleme işlemi gerçekleştirildiğinde, boğaz olabildiğince açık tutulmalı ve vücutta her hangi bir gerginlik olmamalıdır. Böylece çalınacak sese hazırlanırken, sesi gerçekleşmesi gereken en iyi zamanlama ve nitelik ile çıkarmak mümkün olabilir.

Bir diğer aşama olan nefes verme işlemi sadece alınan nefesi boşaltmaktan ibaret değildir. Önemli olan verilen nefesin kontrollü bir şekilde yavaşça klarinetin içine üflenmesidir. Nefes verme sırasında diyafram yukarı doğru yükselir ve göğüs, kaburgalar arası kaslar, karın kasları, sırt kasları nefes vermeye katılarak destek verir. Bu noktada karın kasları, içe doğru kasılarak verilen havanın basıncını ayarlamaya yardımcı olmaktadır. Karın kaslarının içe doğru gerçekleştirdiği bu hareketine karşılık diyafram doğal halini almaya çalışırken oluşan direnç, nefes vermeye yardımcı olur. Bu sırada vücut son derece rahat olmalıdır solunum kasları hareketleri dışında fazladan bir gerginlik yaratılmamalıdır. Hava tümüyle bekin içine gitmelidir. Aksi halde dudak kenarlarından sızan hava, sesin çıkması için gereken enerjinin kaybı anlamına

geldiği gibi, klarinet sesi harici çıkan fısırtı sesi klarinet tonunun niteliğini eksi yönde etkileyecektir.

KENT'in belki de en önemli aşaması nefes kontrolüdür. Çünkü günlük yaşantıda, nefes alıp verme işleminin doğal çalışma prensipleri haricinde böyle bir kontrole ihtiyaç duyulmadığından, klarinet eğitiminde nefes kontrolü önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Nefes kontrolü klarinet çalımında birçok yönde etkilidir. Genel anlamda, eğitmenler ve çalıcılar her ne kadar parmak tekniği üzerinde yoğunlaşsalar da, nefes kontrolü sağlayamayan birinin parmak tekniğindeki ilerlemeyi göstermesi mümkün değildir. Seri klarinet pasajlarını doğru çalabilmek için yapılan birçok çalışmada, doğru nefes kontrolü sağlanmaz ise çalıcı doğru parmak tekniğini kullansa dahi, anlaşılabilir müzik cümleleri ortaya çıkamayabilir. Bunu doğru cümleler kuran, ancak fonasyona dikkat etmeyen bir oyuncunun kelimelerinin anlaşılmasını olarak da örnekleyebiliriz. Aynı şekilde geniş ses aralıklarını çalarken pürüzsüz bir geçiş sağlamak için de parmak tekniğinden çok daha önemli olan nefes kontrolüdür. Özellikle de oktavlar arası geçişlerde, doğru hava basıncını sağlayabilmek dudakların fazladan sıkılmasını önlediği gibi geçişler sırasında kötü sesler çıkmasını da engelleyecektir. Bu sebepler ışığında klarinet eğitimine başlarken nefes kontrolüne verilen önem, çalıcının ileride problem yaşamaması adına çok önemlidir. Unutulmamalıdır ki, nefes kontrolünü yeterince doğru sağlayamayan bir öğrenci, kendini geliştirme konusunda zorlanacak ve öğrenilmiş yanlışları düzeltmek zaman kaybına neden olacaktır.

İyi bir nefes kontrolü için birinci şart öğrenciyi solunum sistemi fizyolojisi ve çalışma prensipleri hakkında yeterli bilgi ve birikime ulaştırmaktır. Solunum sistemi hakkında farkındalık sağlayan öğrenci, çalarken vücudunda neler olup bittiğini merak etmek yerine, çıkardığı seslere ve müzikal yorumlama becerisine odaklanabilir. Klarinet çalımında ton, kişinin müzikal yorumlama becerisinde bireysel farklılıklar yaratması için önemli bir etkidir. Her ne kadar günümüz tüketim toplumunda öğrenciler, güzel bir ton için, iyi bir çalgı, uyumlu bir bek ve kamış gibi etkenlere yönlendirilmeye çalışılsa da, aslında büyük oranda ihtiyaç

olunan şey, doğru öğrenilmiş ve geliştirmiş dudak pozisyonu ile nefes kontrolü uyumundan başkası değildir.

Öğrencide müzikal yorumlama becerisini ortaya çıkarırken, müzik cümlelerinin önemini mutlaka belirtmek gerekmektedir. Müzik cümlesinin uzunluğuna ya da kısalığına göre nefes alınmalı ve cümle kesintisiz bir şekilde ortaya çıkana kadar nefes verilmelidir. Cümle bittikten sonra yeni bir cümleye başlamadan önce tekrar nefes almak gerektiğinden, ciğerlerdeki hava tekrar nefes almadan tümüyle boşaltılmalıdır. Burada önemli olan nokta, çalınan cümlenin hızına göre nefes alma ve fazla havayı boşaltma süresini ayarlayabilmektir. Duraksamalar ve esler olan bir cümlede, bu ayarlama rahatlıkla yapılabilir ancak uzun ve kesintisiz bir şekilde devam etmesi gereken cümlelerde nefes alınacak yer daha önceden analiz edilmeli ve cümleyi bozmadan en verimli nefes alma yeri belirlenmelidir. Yanlış ve zamanında alınmayan nefes, cümlenin tam anlamıyla çalımında sorunlara yol açacaktır. Az alınacak nefes, cümlenin tamamlanamamasına ya da gereken nüanslarla çalınamamasına yol açarken, fazla alınacak nefes de, doğal solunumu bozup vücutta çeşitli kasılmalara ve erken yorgunluğa yol açacaktır.

Uzun müzik cümlelerini çalmaya yönelik kullanılan bir başka nefes tekniği olan dairesel nefes tekniğine klarinet eğitiminde nefes tekniği bakımından ayrıca değinmekte fayda görülmektedir. Kullanımı eskilere dayanan dairesel nefes tekniği, ciğerlerdeki havanın bitmesinin ardından yanaklara doldurulan havanın üflenmesi sırasında burundan alınan nefes alma biçimidir. (Ho, 1998, s. 132) Ülkemizde zurna tekniği olarak adlandırılan bu teknik, tüm dünyada özellikle obuacılar tarafından tercih edilmekte ve üflemeli çalgı çalanlara uzun müzik cümlelerini kesintisiz çalmak için büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Klarinet repertuarından örnek verecek olursak, Carl Nielsen Klarinet Konçertosunun, 12. ve 14. numaralar arasındaki uzun cümlesi, dairesel nefes tekniği kullanımı açısından uygun görülmektedir. (Ek 2) Repertuar incelendiğinde buna benzer birçok örnek ile karşılaşıldığından, dairesel nefes tekniğinin KENT'in bir parçası olması ile öğrencinin çalım tekniğini ileri taşıyacağı düşünülmektedir.

Nefes kontrolünün önemli olduğu bir değer nokta nüanslardır. Bestecinin istediği ya da çalıcının müziği yorumlarken yapacağı nüanslarda nefes kontrolü baş aktördür. Havanın klarinetin içine istenilen nüans doğrultusunda doğru basınç ile gönderilmesi gerekmektedir. Basıncı hava sesin çıkması için gerekli olan enerjiyi sağlar. Nasıl ki bir kemancı, forte ya da piano çalarken arşesinin teller üzerindeki baskısını kontrol ediyorsa ya da nasıl bir timpani çalıcısı, crescendo yaparken vuruşlarındaki kuvveti artırıyorsa, bir klarinetçi de, nüansları havanın basıncını kontrol ederek gerçekleştirir. Bu konuda düşülen en büyük yanlış nüansın piyano olduğu yerlerde basıncı kontrol eden diyaframı kullanmadan sesi çıkarmaya çalışmaktır. Oysaki piano ve pianissimo gibi nüanslarda çok daha fazla hava desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi halde, istenmeyen seslerin çıktığı ve kötü entonasyona sahip bir tondan kaçınılamaz. Doğru nefes kontrolü ve dudak pozisyonu uyumunun bozulduğu zamanlarda, seslerin doğru frekanslarda olmadığı görülmektedir. Bu durum eğitmen tarafından mutlaka gözetlenmeli ve öğrenci doğru entonasyon için gerekli çalışma yöntemlerine yönlendirilmelidir. Doğru nefes kontrolü ve diyafram kullanımı özellikle tiz seslerde, dudaklarda oluşacak baskıyı azaltacaktır. Basıncı havanın kesintisiz bir şekilde üflenmesi, hem güzel bir ton hem de doğru frekanslarda sesler için çok önemlidir.

Öğrenciye doğru bir dil tekniğinin gereksinimlerinden bahsederken, nefes kontrolü bir kez daha vurgulanmalıdır. Seslerin farklı uzunluk ve kısalıklarda çalınmasında gerekli olan dil tekniğinin geliştirilmesi için birçok yazılı materyal ve yöntem bulunmaktadır. Ancak, doğru nefes kontrolünü sağlamadan tek başına bu çalışmalar seri ve kaliteli bir dil tekniği için yeterli değildir. Diyaframın sağladığı hava basıncı olmadan, dilin kamışa yapacağı dokunuşlar, klarinet sesi ile beraber, kamışa temas seslerinin de duyulmasına neden olacaktır. Bununla birlikte doğru nefes kontrolü, çift dil ve kurbağa dili gibi tekniklerinin öğrenilmesinde de önem taşımaktadır.

Tüm bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda, klarinet eğitiminde öğretilen tüm tekniklerin, nefes tekniği olmaksızın yanlış öğrenilen davranışlar bütünü olarak tanımlanabileceği görülmektedir. Doğru nefes tekniğinin olmadığı bir

klarinet eğitiminde; ileri düzey bir parmak tekniği öğretiminden, evrensel anlamda kabul gören bir klarinet tonunun varlığından, kitlelerin beğenisini kazanan bir müzikal yorumlama becerisi kazanımından bahsedemeyiz. Dolayısı ile klarinet eğitiminde nefes tekniğini; klarinet eğitmenlerinin önemle üzerinde durması ve öğrenciyi mutlak süratle doğru yönlendirmesi gereken bir konu olarak tanımlayabiliriz.

4.2. KENT ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Eğitim ve öğretim kavramları sıklıkla karıştırılmakta ve aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa eğitim, daha önce de belirtildiği üzere "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik davranış değiştirme sürecidir" (Ertürk, 1972, s. 72). Öğretim ise "bu davranış değişikliğinin okulda planlı ve programlı bir şekilde yapılması sürecidir." (Demirel, 2009, s. 9). Eğitim her yerde, fakat öğretim daha çok okullarda yapılmaktadır. Yöntem ise "Bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur" (Oğuzkan, 1974, s.166). Klarinet eğitiminde de, nefes tekniğinin ve diğer tekniklerin öğretiminde hedeflenen amaçlara ulaşmak için birden fazla yöntem olduğu bilinmektedir. Önemli bulunan noktanın öğrenciye ve konuya göre en etkili, en kolay, en kısa ve doğru yöntemin eğitmen tarafından seçilmesi olduğu düşünülmektedir.

4.2.1. Anlatım Yöntemi

"Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli bir öğretim yöntemi olup daha çok öğretmenin bilgiyi öğrenenlere aktarması sürecini içermektedir" (Demirel, 2009, s. 80). Anlatım en eski öğretim yöntemlerinden biri olması nedeni ile geleneksel bir yöntemdir. Genelde konu ile ilgili teorik bilgilerin aktarımında kullanılmaktadır. Aynı anda çok sayıda kişiye bilgi aktarılmasını sağlaması ve kısa zamanda çok sayıda bilgi verilebilmesi, anlatım yönteminin kullanım sebepleri arasında yer alsın

da, Küçükahmet'e (2008, s. 61) göre öğrenciler pasif bir durumda oturdukları ve genellikle öğretim sırasında soru sorma ve düşüncelerini açıklama imkanına sahip olmadıkları için, etkin bir yöntem olarak sayılmamaktadır. Hatta bazen etkinlik eksikliğinden dolayı sıkıntılara gündüz rüyalarına ve disiplin sorunlarına neden olmaktadır.

Anlatım yönteminin klarinet eğitimde teorik ve tarihi bilgilerin aktarılması sırasında ki kullanımının yanında, nefes tekniği öğretiminde de kullanılabileceği düşünülmektedir. Solunum, solunum sistemi, solunum sisteminin çalışma esasları gibi konular anlatım yöntemi kullanılarak öğrenciye aktarılabilir. Yöntemin daha başarılı olması açısından, anlatılan konuların özetleri yazılı bir şekilde öğrencilere verilebilir, resimler, modeller ve diğer görsel - işitsel araçlarla anlatım zenginleştirilebilir ya da yazı tahtası kullanılarak şekil ve şemalar ile anlatım desteklenebilir. Öğrencilerin sıkılmalarını engellemek amacı ile tek düze bir anlatım sesinden kaçınılmasının ve öğrenciye soru sorma imkanı tanınmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

4.2.2. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

Küçükahmet'e (2008, s. 70) göre gösteri; öğretmenin öğrencilerinin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını göstermek ya da bir prensibi açıklamak için yaptığı işlemlerdir, gösteride hem görsel hem işitsel iletişim kullanılır. Gösterinin en önemli faydası herhangi bir şeyin en uygun biçimde ya da ustaca nasıl başarılabileceğini göstermedir. Bu nedenle gösteri en uygun bir biçimde hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Gösteri öğretmen merkezliken, gösterilen davranışı yapma işlemi ise öğrenci merkezlidir ve daha çok öğrencilere devinışsel beceriler kazandırmak için kullanılan bir yöntemdir. Gösteri yöntemi kelimeler ile anlatılmakta zorlanılan hareketlerin açıklanmasında da sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak bilinmektedir. İşte tam da bu noktadan hareket ile gösteri yöntemi KENT öğretiminde en çok kullanılan yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Öğrencilerin teorik olarak bildiği çoğu bilgiyi pratik olarak davranışlarda göstermek eğitmenlerin sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Bu sebeple KENT öğretiminde de eğitmen nefes alma, nefes verme, nefes kontrolü gibi davranışların doğru yolunu öğrenciye gösterebilir. Gösteride eğitmen nefes alıp verme işlemini gerçekleştirir ve bu esnada vücudunda olup biteni öğrenciye aktarır. Daha sonra aynı işlemi öğrencinin tekrarlaması beklenir. Bir kaç kez tekrarlanan bu süreç sonunda, öğrencide doğal olarak gerçekleştirdiği nefes alıp verme işlemi hakkında farkındalık yaratmak ve bu davranışı bilinçli hale getirmek hedeflenmektedir.

KENT öğretiminde gösteri sırasında sadece doğru yolu göstermek yerine yanlış yolu da göstermenin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Yanlış yolu gören öğrencilerin uygulama sırasında yapacağı hataları çok daha çabuk fark edebilecekleri düşünülmektedir. Gösterinin sadece anlamaya yönelik olarak uygulanması gerektiği, taklit etmeye dayanmaması gerektiği düşünülmektedir. Gösteri görsel ve işitsel materyaller ile desteklenebilir, bu materyaller arasında öğretici video, görseller ve solunum sistemi modeli bulunabilir.

4.2.3. Problem Çözme Yöntemi

Problem çözme yöntemi; bilimsel araştırma yöntemini temel alan bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yöntem araştırma yöntemiyle edinilen bilgilerini ve geçmişe dayalı deneyimlerini kullanan öğrencinin, karşılaştığı problemi çözebilmesi esasına dayanmaktadır. Öğrenci problemi çözerken veri toplama, organize etme, değerlendirme, açıklama, analiz etme, sentez gibi becerileri kullanmaktadır. (Küçükahmet, 2008, s. 67)

Problem çözme yönteminde eğitmen öğrencinin karşılaştığı problem karşısında çözüme ulaşması için ona rehberlik eder. Problem çözme esnasında öğrenci bağımsız düşünmesi gerektiğini ve kaynak materyallerden faydalanarak araştırma yapmayı öğrenecektir. Bu noktadan yola çıkarak öğrenciye nefes

kontrolü becerisini kazandırmak amacı ile problem çözme yönteminden de faydalanılabilmektedir.

Öğrenci yeni karşılaştığı bir eserin cümlelerini çalarken nerede nefes alacağı konusunda genelde eğitmenine danışmaktadır. Eğitmen müzikal ve teknik yönlerden en doğru yerde ve şekilde nefes alabileceği yerleri öğrenciye gösteri yöntemi ile belirtir. KENT öğretiminin bir parçası olan bu konuda eğitmenin problem çözme yöntemini kullanabileceği düşünülmektedir. Bu yöntemde öğrenci hazır bilgiye ulaşmak kolaylığı yerine, sorunu geçmişte yaşadığı çalım tecrübelerinden ve araştırarak bulacağı diğer çalma örneklerinden faydalanarak çözmeyi deneyecektir. Bu yöntemin, öğrencinin gerekli materyallere kolaylıkla ulaşamaması ve fazla zaman alması gibi sınırlılıkları olsa da, öğrencinin aktif olarak katılımı, öğrenilen davranışın daha uzun süre akılda kalması, öğrencinin sorumluluk alması, ilgiyle öğrenme ve güdülenme sağlanması, sonuca ulaşmak için bağımsız düşünmenin sağlanması gibi faydalarıyla tercih edilebilir olduğu düşünülmektedir.

4.2.4. Soru - Cevap Yöntemi

Soru - cevap yönteminde öğretim, eğitmenin konuya ilgili hazırladığı soruları öğrencinin sözlü bir şekilde cevaplaması ile sağlanır. Bu soruları hazırlarken öğrencinin bilgilerini sorgulamaktan ziyade düşünmelerine, yaratıcılıklarını kullanmalarına, analiz etmelerine, değerlendirme ve sentez becerilerini ortaya çıkarmaya zemin hazırlamak önemlidir.(Küçükahmet, 2008, 64).

Nefes tekniğinde nefes kontrolünün önemine daha önce de değinmiştik. Doğru nefes kontrolü becerisinin öğrenciye kazandırılması diğer klarinet çalma teknikleri açısından da son derece önemlidir. Müzikal yorumlama becerisi bunlardan biridir. Doğru yerde, doğru zamanda, doğru teknikle alınacak nefes müzikal yorumlama becerisi açısından önemli bir noktadır. Nefes kontrolü konusunda eğitmen yönlendirmesinin yanı sıra, öğrencinin inisiyatif kullanabilmesi de kazandırılması gereken davranışlar arasında yer almaktadır. Soru - cevap yönteminde

öğrencinin çaldığı eser üzerine hazırlanacak sorular ile nefes kontrolü hakkında düşünmeleri ve konuyu yorumlamaları sağlanabilir. Ders esnasında, "Niçin burada nefes aldın?", "Bu nefes işaretinin olduğu yerde nasıl bir nefes alınmalı?", "Bu cümlede ne zaman nefes alınmalı?", "Bu nüanstan önce nasıl bir nefes alınmalı?" gibi sorular sorularak, öğrencinin geçmiş bilgilerini hatırlama, yargılama, karar verme, yaratıcı düşünme gibi zihinsel etkinliklerde bulunması sağlanabilir. Öğretmenin verilen doğru cevaplara "aferrin", "güzel" gibi kelimelerle vereceği tepkiler, öğrencide davranışı pekiştirmeye yardımcı olabilirken, öğrencide konu ile ilgili çekinceler yaratmamak için yanlış cevaplara verilecek utandırıcı tepkilerden çekinmenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu yöntem ile öğrenciye nefes kontrolü becerisinin kazandırılması amaçlandığından, KENT öğretiminde soru - cevap tekniğinin uygulanabilir olduğu düşünülmektedir.

4.2.5. Mikro Öğretim Yöntemi

Mikro öğretim yöntemi ilk kez 1960 yılında öğretmen eğitiminin kalitesini arttırmak amacı ile yapılan deneysel bir programın parçası olarak Stanford Üniversitesinde bir grup eğitimci tarafından geliştirilmiştir. Bu Yöntemde öğretmen adayı, öğretim becerilerinden bir tanesini 5 - 20 dakikalık bir derste uygulamaya çalışmaktadır. Ders esnasında video çekimi yapılır ve öğretmen adayı daha sonra bu görüntülerde kendini izler. Sonrasında konu ile ilgili rehber öğretmenden ve öğrencilerden eleştiriler alıp, kısa bir süre yeniden bu beceriyi sergilemek üzere hazırlanarak, aynı dersi aynı süre içerisinde yeniden verir. Seçilmiş beceri istenilen seviyeye gelene kadar dersler tekrarlanabilir. (Küçükahmet, 2008, s. 120)

Heyecan ve kaygı faktörünün nefes alıp verme üzerinde olumsuz bir etki yarattığı bilinmektedir (Parlar, 2014 s. 43). Bunun nedeni, kalbin hızlı atması sebebi ile vücudun daha fazla oksijene ihtiyaç duymasıdır. Bu esnada vücut oksijen ihtiyacını karşılamak üzere daha hızlı nefes alıp vermeye başlar. Soluk alıp vermenin kontrol altına alınabilmesi icracının performansı açısından büyük önem taşımaktadır. Bu noktada mikro öğretim yönteminin, KENT öğretiminde etkili ve

alternatif bir yöntem olarak kullanılabilceği düşünölmektedir. Yöntemde öğrencinin performans ortamını önceden deneyimleyebilmesi, bu sayede gerçek performans ortamında daha az kaygı taşıması ve nefesini daha iyi kontrol edebilmesi için öğrenme ortamı sınav ya da konser ortamına benzeştirilir. Bu esnada yapılacak olan video kaydı sonrası, eğitmenin belirlediği dinleyici grubu ve öğrencinin, görüntüleri seyrederek yapacağı değerlendirmeler ile öğrenci konuya karşı yaklaşımını tekrar ele alır ve bu kez aynı hataları yapmamaya çalışarak bir kez daha performans sergiler. İstenilen davranış becerisi sergileninceye kadar işlem tekrarlanabilir.

4.3. KENT ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK MATERYALLERİN NE OLDUĞUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Derse olan ilginin artırılmasına yönelik olarak, eğitmen dersi anlatırken bazı araçlar ile eklemeler yaparak sunumu zenginleştirebilir. Eğitmen bu eklemelerle öğrencide öğrenme arzusunu yaratabilecektir. Derse yapılabilecek eklemeler arasında, sözel anlatım boşluklarını tamamlayıcı öğretim materyalleri olarak, kitap, defter ve yazılı ödevler bulunabilir. Bunlar dışında eğitmen görsel- işitsel araçlardan, yazı tahtasından, modellerden ve elektronik otoriteler olarak adlandırılan, TV, video, internet, bilgisayar, CD Rom ve Compact disklerden faydalanabilir. (Küçükahmet, 2008, s.130-146)

4.3.1. Kitaplar

İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı trompet öğretim elemanı Altuğ Öztunç tarafından kaleme alınan ve ilk baskısı 2005 yılında yapılan “*Üflemeli Çalgıcının Anatomisi*” adlı kitap, üflemeli çalgılarda nefes ve üfleme teknikleri ile bu tekniklere yardımcı olan organların yapılarına ilişkin bilgilere yer vermektedir. Bu bilgilerin KENT öğretimde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu temel bilgilere cevap verebileceği ek olarak eğitmenler tarafından kılavuz kitap olarak kullanılabilceği düşünölmektedir. Bu kaynak literatürde konuya ilişkin olarak ayrıntılı bilgilerin yer aldığı yayınlanmış tek Türkçe kaynaktır.

Amerikalı klarinet sanatçısı ve Juilliard Müzik Okulu öğretim elemanı Larry Guy, 2016 yılında *“Articulation Development for Clarinetists”*, 2011 yılında *“Embouchure Building for Clarinetists”* ve 1996 yılında *“Intonation Training for Clarinetists”* adlı kitapları yazmıştır. Bu kitapların, üfleme rahatlığı ve hava kullanımı, hava destek mekanizmasının geliştirmesi, hava akımı ve üfleme gibi bölümleriyle KENT öğretiminde öğrencilerin ihtiyaç duyduğu temel üfleme ve nefes tekniklerine getirdiği açıklamalarla ve önerilen nefes tekniği geliştirici egzersizler ile eğitmenlere kılavuz olabilecek kaynaklar oldukları düşünülmektedir.

1915 - 1998 yılları arasında yaşayan Chicago Senfoni Orkestrası tuba sanatçısı ve üflemeli çalgılar pedagogu Arnold Jacobs'un, üflemeli çalgılar ile şan için nefes ve motivasyon tekniklerinin ve ustalık sınıflarında, özel röportajlarda yaşadıklarının ve yayımlanmamış yazılarının yer aldığı *“Arnold Jacobs: song and wind”* adlı kitap, A.Jacobs'un asistanı Brian Frederiksen tarafından yazılmıştır. Bu ünlü pedagogun anlatım becerisinin, eğitimcinin ihtiyaç duyduğu çeşitlilik açısından KENT öğretiminde büyük fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1978 yılında basılan *“Circular Breathing: For the Wind Performer”* adlı kitabın yazarı Trent Kynaston'dır. Bu kitapta çalıcıya uzun müzik cümlelerini çalmak konusunda sınırsız imkânlar tanıyan dairesel nefes tekniği ile ilgili konulara yer verilmiştir. Dairesel nefes tekniğinin tanımı ve geliştirmesine yönelik çalışmaları içeren bölümlerden oluşan bu kitap, dairesel nefes tekniğinin anlaşılması ve uygulanması esas alındığında KENT öğretiminde rehber bir materyal olarak kullanılabilir.

Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda, görsel ve işitsel materyallerin de KENT öğretiminde kullanılabileceği düşünülmektedir. Bu materyaller arasında görüntülü anlatım metotlarını içeren videolar bulunmaktadır.

4.3.2. Görsel ve İşitsel Materyaller

Patrick Sheridan ve Sam Pilafian tarafından hazırlanan “*The Breathing Gmy book & DVD set*” adlı yayın 2002 yılında kitap ve DVD seti olarak yayınlanmıştır. Hedefinin, “fiziksel koşullama yoluyla performans becerilerini arttırmak için tasarlanmış egzersizler ile üfleme ya da vokal icracılarına rehber olmak” olduğu açıklanan set, açma germe egzersizleri, üfleme çalışmaları, nefes çeşitleri, kuvvet ve esneklik egzersizleri gibi bölümleri içermektedir. İçerdiği bu bölümler ile KENT öğretiminde kullanılan materyaller açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Claudia Spahn, Bernhard Richter, Johannes Pöppe ve Matthias Echternach tarafından hazırlanan “*Physiological Insights for Players of Wind Instruments*” adlı DVD 125 kısa film den oluşmaktadır ve toplam süresi 160 dakikadır. Freiburg Institute of Musicians Medicine (FIM) olarak adlandırılan kurumun birkaç yazarı, üfleme çalgı çalan bir insanın çalış esnasında vücudunda neler olduğunu merak etmiş, ileri tıp ve görüntü yöntemleriyle incelemişlerdir. Üfleme ve ton üretimi sırasında dudak, dil, gırtlak ve solunum sisteminin hareketlerini kaydederek kısa filmler halinde yayınlamışlardır. Trompet, korno, obua, klarinet ve flüt çalanların ince ve kalın notalarda, forte, piano, crescendo ve decrescendo gibi nüanslarda, tek dil, çift dil ve kurbağa dilinde ve dairesel nefes tekniğinin uygulanması sırasında vücudunda olup biteni, tomografi ve endoskopi yöntemleri ile görüntülemişlerdir. Türünde başka bir örneği olmayan bu çalışmanın, KENT öğretiminde kullanılan materyaller açısından çok değerli olduğu düşünülmektedir.

“www.playwithpro.com” adlı internet adresinde yayınlanan “*Breathing Fundamentals For Clarinet Plus Masterclass*” adlı görüntülü ustalık sınıfı olarak adlandırabileceğimiz sunum, Kristian Steenstrup tarafından yapılmıştır. Şarkı ve üflemenin prensipleri, duruş, solunum egzersizleri, solunum geliştirici aletler, solunum ve üfleme için ısınma programları gibi bölümleri bulunmaktadır. KENT öğretiminde öğrencilerin ihtiyacı olan temel bilgilendirmeler açısından ve

eğitmene konunun anlatımında yardımcı olması açısından faydalı olacağı dűşünűlmektedir.

4.3.3. Nefes Geliştirici Aletler

KENT ۆđretiminde kullanılabilecek kitap ve gۆrűntűlű materyallere ek olarak ۆđrencilerin birebir deneyimleyebileceđi nefes geliřtirici aletlerin de ۆđretime destek vermek amacıyla kullanılabileceđi dűşünűlmektedir.

4.3.3.1. Aurus 7 Diyafram alıştırıcısı

Resim 9. Aurus 7 Diyafram alıştırıcısı

Resim 9. da gۆrűlen "Aurus 7" diyafram çalıştırıcısı adlı aparat klarinetin ağzlık kısmına takılarak kullanılmaktadır. Aparat ağzlığa takılıyken klarinet çalındığında, oluşan hava sızıntısı nedeni ile ses çıkarmak zorlaşmaktadır. Ses çıkarmak için daha fazla ve kuvvetli űflemek gerekmektedir. Bu kuvvetli űfleyiř sırasında, diyafram kası daha fazla çalışmak zorunda kalmaktadır. Aparat takılıyken diyaframını daha fazla çalıştırmaya alıştırılan kiři aparat çıkarıldığında aynı davranış biçimini sűrdűrmektedir. Bu aparatın KENT ۆđretimde, diyafram

kasının çalışma prensibi hakkında öğrencide farkındalık yaratabileceği ve nefes tekniği konusunda gelişme sağlanabileceği düşünülmektedir.

4.3.3.2. Nefes Geliştirici

Resim 10. Nefes Geliştirici

İçerisinde masa tenisi topu bulunan plastik bir tüpten meydana gelen nefes geliştirici, Resim 10. da görülmektedir. Çalıcının kullandığı havanın hacmini ve kuvvetini arttırmak amacı ile kullanılmaktadır. Tüpün üst tarafına hava direncini değiştirmek için delikler açılmış alt tarafı ise kapatılmıştır. Tüpün üst tarafına takılan plastik bir boru ile tüpün içerisinden nefes alarak ya da vererek, içerideki top tüpün en üstünde tutulmaya çalışılır. Nefes alıp verme esnasında top düşürülmemeye çalışılarak bir efor sağlanır. Solunum kaslarını ve akciğerleri hissettirerek farkındalık yaratan bu aletin KENT öğretiminde faydalı olacağı düşünülmektedir.

4.3.3.3. Powerlung Akciğer Çalıştırıcısı

Resim 11. Powerlung Akciğer Çalıştırıcısı

Resim 11. de görülen alet, nefes alıp verme işlemi sırasında karşılaşılan direnç ile akciğerlerin kapasitesini arttırmaya yardımcı olmaktadır. Silikon uç tarafı ağıza yerleştirildikten sonra, ağızdan nefes alıp vererek kullanılır. Çeşitli zorluk derecelerine göre üretilmektedir. Akciğer kapasitesini arttırmaya yönelik çalışmalarda kullanılabileceği öngörüldüğünden KENT öğretiminde faydalı olacağı düşünülmektedir.

4.3.4. Modeller

KENT öğretiminde kullanılabilecek kitap ve görüntülü materyallere ek olarak öğrencilerin birebir deneyimleyebileceği, öğretimi somutlaştırıcı maketlerin de öğretime destek vermek amacıyla kullanılabileceği düşünülmektedir.

4.3.4.1. Solunum Sistemi Modeli

Resim 12. de yer alan solunum sistemi modeli tüm solunum sistemi organlarını görsel olarak sergileyebilen bir materyaldir. Çıkarıp takılabilen parçalardan oluşması, her bir organı ayrı ayrı inceleme ve tanıma fırsatı yaratır. KENT

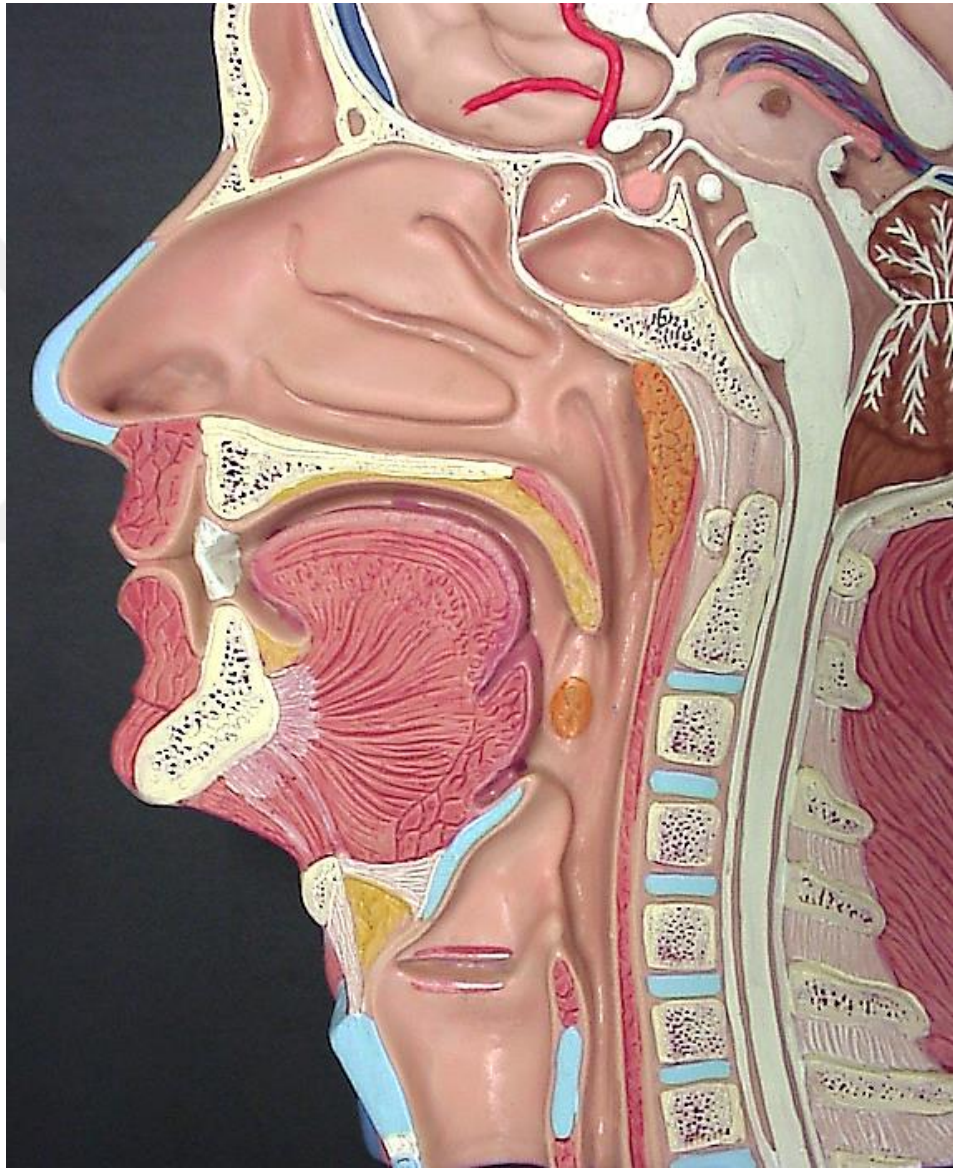
öğretiminin temel bilgileri arasında yer alan solunum sistemini, öğrencinin somut bir şekilde anlamlandırmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Resim 12. Solunum Sistemi Modeli

4.3.4.2. Üst Solunum Yolları Modeli

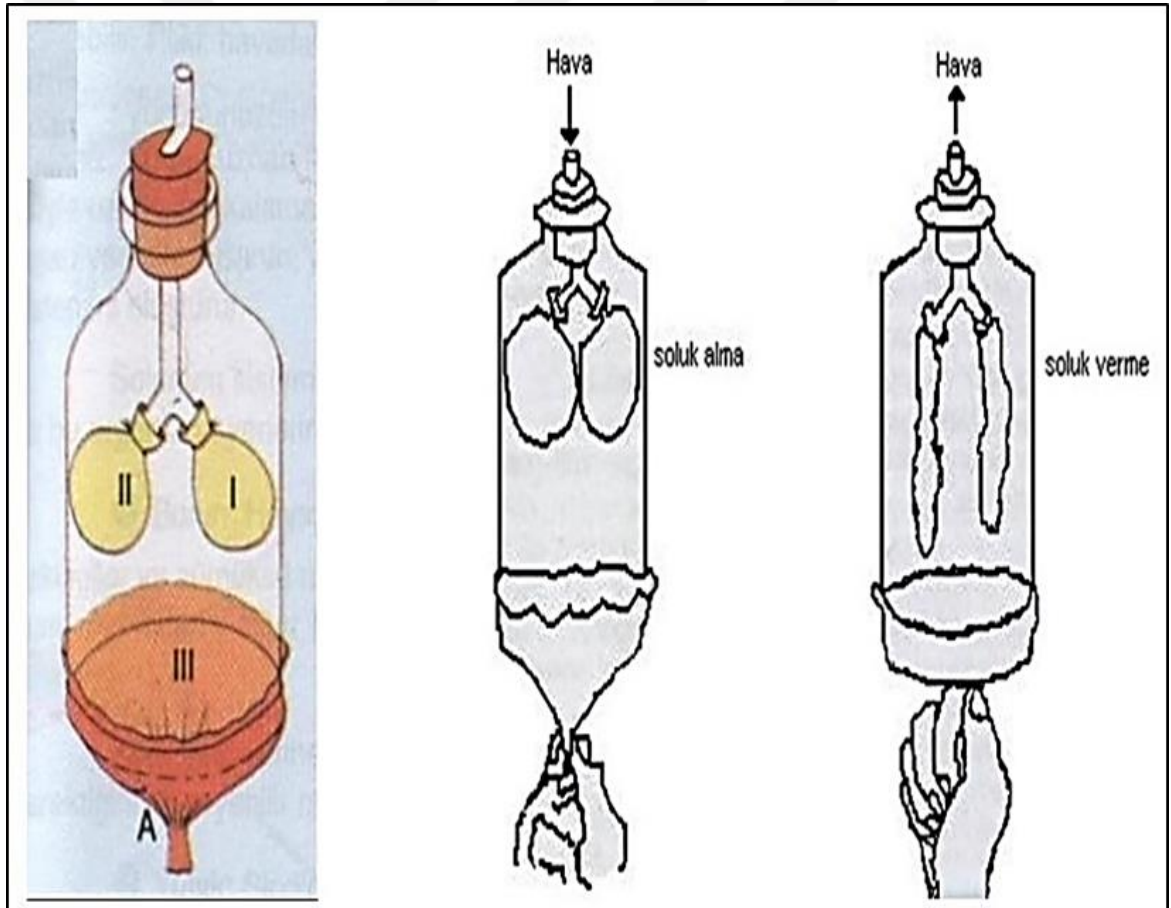
Resim 13. de yer alan üst solunum yolları modeli burun, ağız, yutak, gırtlak gibi organların oluşturduğu üst solunum yolları yapısının görsel olarak öğretilmesinde kullanılmaktadır. Öğrencilerin üst solunum yollarını somut olarak öğrenebilmesi açısından KENT öğretiminde kullanılabileceği düşünülmektedir.

Resim 13. Üst Solunum Yolları Modeli

4.3.4.3. Basit Akciğer modeli

Basit akciğer modeli, plastik şişe, balon, plastik pipet, paket lastiği ve oyun hamuru ile yapılabilen akciğerlerin ve diyaframın çalışma prensibini basit şekilde gösterebilen bir modeldir. Özellikle küçük yaş grubu öğrencilerin de kendi kendine yapabileceği bu model, öğrencinin derse katılımını sağlar ve öğrenmeyi somutlaştırır. Küçük yaş grubu öğrencilerin de anlayabileceği basitlikte kurgulanması göz önünde bulundurulduğunda, KENT öğretimi için kullanılacak bir materyal olacağı düşünülmektedir. Resim 14. de model ve çalışma prensibi görülmektedir.

Resim 14. Basit Akciğer Modeli

4.4. KENT VE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK UZMAN GÖRÜŞLERİ NEDİR SORUSUNA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın dördüncü alt probleminde KENT ve öğretim yöntemlerine ilişkin uzman görüşlerinin ne olduğu araştırılmaktadır. Bu amaçla 11 alan uzmanına alt probleme ilişkin 7 soru sorulmuştur. Uzman görüşlerinden elde edilen bulgular 3 tema altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

4.4.1. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 1. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın 4. alt probleminin ilk teması klarinet eğitiminde nefes tekniğinin önemini yansıtmak amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaçla uzmanlara "Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin önemi nedir?" sorusu sorulmuştur. Uzmanların tamamı klarinet eğitiminde nefes tekniğinin çok önemli olduğu görüşünde birleşmektedir. Nefes tekniğinin doğru bir şekilde uygulanması klarinet çalımında ustalaşmak için gerekli diğer teknik davranışların kazanılması ve nitelikli müzik icrasının gerçekleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Aşağıda uzmanların bu temaya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Güzel bir ton, büyük müzik cümleleri ve entonasyon için doğru bir nefes tekniği ile üflemek son derece önemlidir" Eylül Gülenç.

U2. "Müzikal yorum için çok önemlidir. Öğretimde parmak tekniğinden daha fazla önemsenmesi gerektiğini düşünüyorum" Eylül Tosun.

U3. "Ton, entonasyon ve çalma kolaylıkları açısından önemlidir" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Nefes tekniği klarinet öğretiminin temel taşıdır. Bu teknik öğrenimin ilk aşamasında oturtulmaz ise ileride çalıcı açısından geriye dönülmez sorunlar doğurabilir" Orçun Civelek.

U5. "Klarinet eğitiminde nefesi enstrümanın benzini olarak düşünebiliriz. Doğru nefes mekanizmanın işleyişinde en önemli unsurdur. Bir arabayı iterek de bir yerden başka bir yere sürüklemek mümkün olsa da benzinin sağlayacağı kolaylığı asla sunamayacaktır. Bunun gibi yanlış nefes de üflemeli enstrüman çalan bir müzisyeni bir yere rahatça varabilmenin hazzına ulaştırmaz" Simge Özdayı.

U6. "Aşırı derecede önemlidir" Doğa Sarıgül.

U7. "En önemli unsurdur. Doğru diyafram kullanımı olmadan güzel ton üretemezsiniz. Parmak tekniği ve artikülasyon tekniğinin kalitesi diyaframın doğru bir şekilde kullanımıyla ortaya çıkar" Elif Sındır.

U8. "Klarinet eğitiminde nefes tekniği çok önemlidir. Birçok nedeninden biri, cümlelerin bütünlüğünün ve eserlerin nüansları için havanın doğru ve kontrollü kullanılmasına bağlı olmasıdır" Selen Akçora.

U9. "Nefes en önemli unsurdur. Hem ton hem teknik anlamdaki tüm rahatlık ve ilerleme doğru nefes tekniği sayesinde elde edilir" Akın Ulutaş.

U10. "Üflemeli bir enstrüman olmasından kaynaklı nefes tekniğinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle kalın ve tiz perdelerde doğru entonasyon ve iyi bir ton sahibi olabilmenin doğru nefes tekniği ile sağlanabileceğini düşünmekteyim" Övgü Özparlak.

U11. "Klarinet eğitiminde nefes tekniği diğer klarinet çalım tekniklerine olan etkisi göz önünde bulundurulduğunda son derece önemlidir. Nefes tekniği eğitimi açısından eksikleri bulunan bir icracının parmak tekniği, dil tekniği, ton ve entonasyon gibi teknik konularda gerekli ilerlemeyi gösterebilmesi son derece zordur. Bunun yanı sıra öğrenciye kazandırılması gereken müzikal yorumlama becerisinde de nefes tekniği ön plana çıkmaktadır" Ekrem Öztan.

Birinci temaya ilişkin bulgular göz önünde bulundurulduğunda nefes tekniğinin klarinet çalmanın temel unsuru olduğu, klarinet çalmada kazanılması gereken tüm teknik davranışların doğru bir nefes tekniği üzerine oturtulması gerektiği söylenebilir.

4.4.2. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 2. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın 4. alt probleminin ikinci teması KENT öğretiminde kullanılabilecek kaynakların saptanması amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaçla uzmanlara yöneltilen 5 soru bu tema altında birleştirilerek yorumlanmıştır. Uzmanlara bu temaya ilişkin ilk olarak "Klarinet eğitimde nefes tekniğine ilişkin mevcut öğretim kaynaklarında (egzersiz, etüt, eğitici kitap vb.) nefes tekniğini açıklayıcı bölümleri ne derece yeterli buluyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık 10 uzman klarinet eğitiminde nefes tekniğine ilişkin mevcut öğretim kaynaklarında nefes tekniğini açıklayıcı bölümleri yetersiz bulunduğunu belirtirken uzmanlardan biri mevcut kaynakları yeterli bulduğu yönünde görüş bildirmiştir. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Kitaplardaki egzersiz ve gamlarda doğru nefes tekniğini kullanarak ve farkına vararak üflemek faydalıdır ancak açıklayıcı bilgiler eksiktir" Eylül Gülenç.

U2. "Hayır son derece eksik buluyorum. Başlangıç düzeyinde çok önemli olan bu konunun kitaplarda anlatılmadığını düşünüyorum" Eylül Tosun.

U3. "Oldukça yetersiz buluyorum" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Nefes tekniği açısından yeterli kaynak olmadığına inanıyorum. Egzersiz, ton kontrolü, dil gelişimi açısından yeterli kitaplara sahip olmamıza karşın nefes tekniği ile ilgili yeterli bilgi azdır" Orçun Civelek.

U5. "Klarinet eğitiminde ya da geniş anlamda ülkemizdeki üflemeli çalgı eğitimine dair özellikle nefes tekniği konusunda bulunan kaynak ya da yaklaşımları kesinlikle yeterli bulmuyorum. Kanımca çok okuyarak öğrenilecek bir kazanım da değil diyafram kullanımı. Fakat diyafram kasına dair teorik bilgiler, doğru ya da yanlış kullanımında karşılaşılabilecek handikaplar ve en azından diyafram kullanmanın -ne olmadığına- dair açıklayıcı kitapların, öğrencileri kendi bedenlerinde farkındalığa yönlendirebilecek yol levhaları olabileceğini düşünüyorum. Gözle görülemeyen organların sistemli çalışması sonucu kazanılacak soyut bir kavram olan nefes tekniğine dair Türkçe bir kılavuzun varlığının eğitmen ve öğrencilere çok faydalı olacağına inanıyorum" Simge Özdayı.

U6. "Yetersiz buluyorum" Doğa Sarıgül.

U7. "Metot ve kitaplarda yok denecek kadar az. Ancak klarinet hakkında yazılan birtakım kitaplarda nefes kullanımı ile ilgili oldukça öğretici bilgiler bulunuyor" Elif Sındır.

U8. "Nefes tamamı ile ayrı olarak ele alınmalıdır. Yeterli değildir" Selen Akçora.

U9. "Nefes kaynaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum" Akın Ulutaş.

U10. "Mevcut öğretim programlarımızın içerisinde ne yazık ki mesleki eğitime yönelik yerli bir kitap bulunmamaktadır. Kullandığımız yabancı kaynakların da dili Fransızca, Almanca, İngilizce ve İspanyolca olduğu için bu konu ile ilgili detaylı bir bilgi veriliyorsa da ne yazık ki tam olarak anlayabileceğimizi düşünmüyorum. Yabancı kaynaklarda da sadece yazılı ve fotoğraflar ile anlatıldığı için yeterli olacağını düşünmüyorum" Övgü Özparlak.

U11. "Mevcut kaynaklar da bulunan nefes tekniği kısımlarının, açıklayıcı olmaması, güncel bir anlatım dili kullanılmaması ve yabancı dillerde yazılmış

olmasından dolayı, klarinet eğitiminde nefes tekniği öğretimi açısından son derece yetersiz bulmaktayım" Ekrem Öztan.

Uzmanlara aynı temaya ilişkin ikinci olarak "Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin öğretiminde internet kaynaklarından faydalaniyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık uzmanların çoğunluğu internet kaynaklarını kullandığını, bazıları kullanmadığını veya pek fayda sağlayamadığını bildirmiştir. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Daha iyi anlatabilmek için internet üzerinden araştırma yapıyorum" Eylül Gülenç.

U2. "Evet faydalaniyorum" Eylül Tosun.

U3. "Gelişen teknoloji ile birlikte internet üzerinden her çalışmaya ulaşmak mümkün olduğu için ben kullanıyorum ve kullanılması için teşvik etmeye çalışıyorum" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Günümüzde internet mükemmel bir kolaylıktır lakin nefes tekniği konusunu yabancı sitelerden takip etmekteyiz. Öğrenime yeni başlamış bir kişi İngilizce çevirisini nedenli doğru yapar buda soru işaretidir" Orçun Civelek.

U5. "İnternet kaynaklarından çeşitli araştırmalarım oldu, nefes çalıştıran bir takım aletleri içeren videolar var fakat etkin bir yarar sağlayamadım" Simge Özdayı.

U6. "Evet faydalaniyorum" Doğa Sarıgül.

U7. "Evet internette de bazı web sitelerinde güzel makaleler bulunmakta bu konuyla ilgili" Elif Sındır.

U8. "Hayır kullanmıyoruz" Selen Akçora.

U9. "Hayır bu kaynaktan hiç faydalanmadım" Akın Ulutaş.

U10. "Evet. İnternette diyafram geliştirme videoları izliyorum" Övgü Özparlak.

U11. "Günümüz teknolojisinde tüm araştırmalarımız da olduğu gibi internet kaynaklarından, daha çok görüntülü kaynaklar olmak üzere, bu konuda da faydalanmaktayız" Ekrem Öztan.

Uzmanlara aynı temaya ilişkin üçüncü olarak " klarinet eğitiminde nefes tekniğinin öğretiminde insan vücut maketi, solunum sistemi maketi vb. kullanıyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık uzmanların tamamı bu tür maketleri kullanmadıklarını belirtirken birkaç görüşte öğretim ortamlarında bu tarz materyallerin bulunmaması nedeniyle kullanamadıklarını, kullanmanın faydalı olabileceğini görüşlerine eklemiştir. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Hayır, kullanmıyorum" Eylül Gülenç.

U2. "Hayır, kullanmıyorum" Eylül Tosun.

U3. "Hayır, kullanmıyorum" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Nefes tekniğini doğru kullanıp ileride sakatlanmalara, kasılmalara, sinir sıkışmalarına sebep olan yanlış tekniği göstermek üzere insan maketi üzerinde çalışmaların faydalı olacağına inanıyorum" Orçun Civelek.

U5. "Maket kullanmıyorum, iskelet ve kas sisteminin konuyla ilgili kısmını açıklayan bir fotoğraf kullandığım oldu" Simge Özdayı.

U6. "Hayır, kullanmıyorum" Doğa Sarıgül.

U7. "Hayır, kullanmıyorum" Elif Sandır.

U8. "Hayır, kullanmıyoruz" Selen Akçora.

U9. "Hayır, kullanmıyorum" Akın Ulutaş.

U10. "Hayır. Ne yazık ki okullarda yeterli fiziki şartlar ve materyaller bulunmamakta" Övgü Özparlak.

U11. "Eğitim araçları konusunda okulumuzda herhangi bir materyal bulunmadığından, kullanmıyorum" Ekrem Öztan.

Uzmanlara aynı temaya ilişkin dördüncü olarak "klarinet eğitiminde nefes tekniğinin öğretiminde solunum sistemi ve sistemin çalışmasına yardımcı organların işlevlerini anlatan yazılı bir kaynaktan faydalanıyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık uzmanların tamamına yakını bu tür bir kaynak kullanmadığını belirtirken, bazı görüşlerde ek olarak bu tarz kaynaklardan faydalanılmak istendiği belirtilmiştir. Yalnızca iki uzman bu tür kaynakları kullandığını belirtmiştir. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Hayır faydalanmıyorum" Eylül Gülenç.

U2. "Hayır kullanmıyorum" Eylül Tosun.

U3. "Şu zamana kadar faydalanmadım ama bu konuda çok detaylı bir çalışma varsa faydalanmak isterim" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Bu soru için kaynaktan ziyade doktorumdan bilgi alıyorum" Orçun Civelek.

U5. "Hayır kullanmıyorum" Simge Özdayı.

U6. "Hayır faydalanmıyorum" Doğa Sarıgül.

U7. "Hayır kullanmıyorum" Elif Sındır.

U8. "Faydalanıyoruz" Selen Akçora.

U9. "Hayır, faydalanmıyorum" Akın Ulutaş.

U10. "Evet. Harun Keskin'e ait 2010 yılında yayımlanmış diyafram teknikleri ve geliştirme egzersizleri ile ilgili çalışma var ondan da faydalanıyorum" Övgü Özparlak.

U11. "Dilimizde yazılmış kaynakların azlığı nedeni ile kullanmıyorum" Ekrem Öztan.

Uzmanlara aynı temaya ilişkin son olarak "Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin öğretiminde nefes geliştirici aletler kullanıyor musunuz?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık uzmanların bazıları bu tarz materyalleri kullandığını belirtirken bazıları kullanmadığını belirtmiştir. Bulgular arasında bir uzmanın bazı spor aktivitelerini önerirken, bir diğeri ise ihtiyaca göre tavsiye ettiğini belirtmiştir. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Daha çok bireylerin ihtiyacına göre tavsiye ediyorum" Eylül Gülenç.

U2. "Hayır kullanmıyorum" Eylül Tosun.

U3. "Bildiğim kadarı ile birçok aparat mevcut fakat bunlara henüz sahip değilim bu yüzden kullanma fırsatı bulamadım" Kıvanç Fındıklı.

U4. "Diyafraam kuvvetlendirmede, nefesi uzun tutmada, nefesi ekonomik kullanmak için çeşitli aletlerden yardım almaktayız" Orçun Civelek.

U5. "Nefes kapasitesini geliştirici medikal bir alet kullanmıştım fakat daha çok klarinetle sesleri ve pozisyonu içine alan egzersizler bana yarar sağlıyor. Bu alanda daha kapsamlı bir alet keşfettim fakat alıp denemedim araştırmaya değer buluyorum." Simge Özdayı.

U6. " Hayır kullanmıyorum" Doğa Sarıgül.

U7. "Nefes tekniğini geliştirmek ve diyaframını doğru kullanmak isteyen öğrencilere yoga, yüzme, yürüyüş gibi aktiviteleri tavsiye ediyorum" Elif Sındır.

U8. "Sürekli olmasa da gerekli gördüğümüz durumlarda kullanıyoruz" Selen Akçora.

U9. "Hayır kullanmıyorum" Akın Ulutaş.

U10. "Evet. Balon ve küçük rüzgar güllerini nefes geliştirme egzersizlerinde kullanıyorum" Övgü Özparlak.

U11. "Eğitim araçları konusunda okulumuzda herhangi bir materyal bulunmadığından, kullanmıyorum" Ekrem Öztan.

Araştırmanın 4. alt probleminin 2. temasına ilişkin bulguların tamamına bakıldığında genel olarak konuya ilişkin açıklayıcı yazılı kaynakların yeterli bulunmadığını, ilgili konunun öğretiminde internet kaynaklarından faydalandığını, ilgili konunun öğretiminde insan vücudu maketi kullanılmadığını, ilgili konunun öğretiminde solunum sistemi ve sistemin çalışmasına yardımcı organların işlevlerini anlatan yazılı kaynakların kullanılmadığını ve KENT

öğretiminde nefes geliştirici aletlerin ihtiyaç oranında kullanıldığı, bazen de okullarda ki imkansızlık nedeniyle kullanamadığını söylemek mümkündür.

4.4.3. Araştırmanın 4. Alt Probleminin 3. Temasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın 4. alt probleminin 3. teması KENT öğretim yöntemlerin saptanması amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaçla uzmanlara "Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin öğretiminde hangi yöntem/yöntemleri kullanmaktasınız?" sorusu sorulmuştur. Soruya karşılık uzmanların verdiği cevaplar çelişkili olmamakla birlikte birbirinden oldukça farklıdır. Aşağıda uzmanların bu soruya ilişkin görüşlerini içeren doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

U1. "Önce kendim deneyimleyerek gösteriyorum" Eylül Gülenç.

U2. "Öğrencinin uzun ses çalışmasında sırtını duvara dayayarak düz bir şekildi belirli bir basıncın altına düşmeden kuvvetlice üflemesini sağlayarak diyafram nefesinin farkına varmasını sağlıyorum" Eylül Tosun.

U3. "Duvarda A4 kağıdını üfleyerek tutabilme. Sanki kemer ile sıkarcasına nefesi alıp aşağı baskı ile üfleme" Kıvanç Fındıklı.

U4. " Klarinete yeni başlayan öğrenci için nefes tekniğini oturtmak için ilk başta klarinet olmadan sadece ağızlık ile ayna karşısında diyafram kontrolü için çalışılır. Diyafram ile ciğerin ayrı ayrı çalıştırılması öğretilir" Orçun Civelek.

U5. "Nefes tekniğini diyaframın yerini çalışma prensibini, diğer kasların diyaframın doğru kullanımı sırasındaki konumunu açıklayarak başlıyorum ilk derse, diyafram kası üstünde masaya dayanarak nefes alıp verdirmek vs gibi kası hissetmesine fark etmesine dair bedensel anlatımlar yapıyorum bir süre sonra dudak pozisyonunu ekleyip yalnızca bek içine üfleterek devam ediyorum. Çok güçlü bir diyaframın bekin içine doğru akıtılmadıkça faydadan çok zarar

katacağına inanıyorum. Öğrencileri mutlaka spora yönlendiriyorum. konservatuvarlarda pilates ve yoga zorunlu ders olmalı bence. Her gün düzenli yapılacak bu derslerin insanı enstrüman çalmaya hazırladığına doğru nefese ya da onu bulup kontrol edebileceği bir alana taşıdığını gördüm. Dünyanın pek çok yerinde de değeri anlaşılmış bir uygulama. Ayrıca şan eğitiminin çok işe yaradığını düşünüyorum basit anlamdaki şan derslerinin vokal maske denen burun alın bölgesine verilen titreşimsel dikkatin diyaframdan gelen nefesi en doğal ve blokajsız şekilde enstrümana iletmede çok yararlı olduğunu deneyimledim. Genç kadrolu vizyonu geniş konservatuvarların öncülüğünde bu tip yardımcı derslerin zamanla müfredata gireceğini umuyorum. Yoksa tek bir eğitmenin hem pilates hem şan hem klarinet öğretmesi mümkün olmayacağından, bu konuyu bir bütün olarak ele alıp birbirini destekleyen alanlardan yardım alan bir eğitim sistemi oluşturulmalı. Ya da öğrenci bu alanlara yönlendirilmeli" Simge Özdayı.

U6. "İlk etapta diyafram kullanımı ve ciğer kapasitesi öğretilir" Doğa Sarıgül.

U7. "Öncelikle öğrencinin rahat olmasını sağlarım. Nefesi diyafram kısmına almasını ve orada hapsedmesini ve üflerken hapsedtiği havayı ekonomik bir şekilde enstrümanın içine basınçlı bir şekilde göndermesini öğütlerim" Elif Sındır.

U8. "Bir yöntemde kısıtlı kalmadan, öğrenim esnasında kişiye uygun olanını kullanıyoruz" Selen Akçora.

U9. "Tüm gamlar ve çeşitlerini ayrıca egzersizleri doğru diyafram çalışması ile beraber kullanmayı temel alan yöntemi başarılı buluyorum" Kıvanç Ulutaş.

U10. "Diyafram kullanma tekniklerini kullanmaktayım" Övgü Özparlak.

U11. "Klarinet eğitiminde nefes tekniği öğretiminde sıklıkla anlatım ve gösteri yöntemlerini kullanmaktayız. Bunların yanı sıra çeşitli görsel ve işitsel araçlardan faydalanmaktayız" Ekrem Öztan.

Uzman görüşlerine ait 3. temaya ilişkin bulgulara bakıldığında uzman görüşlerinde çelişki olmadığı ve fakat farklı yöntemlerin kişisel olarak seçildiği ilgili konunun öğretiminde öğreticinin öğretim yöntemi tercihinin, öğrencinin bireysel durumu kadar etkili olduğu ve tek bir yöntemden bahsetmenin olanaksız olduğu düşünülebilir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar belirtilmiş ve bu sonuçlara ilişkin olarak geliştirilen bazı öneriler sunulmuştur.

5.1. SONUÇ

Yapılan literatür araştırmaları ve analizler ile,

- Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin klarinet çalmak için temel bir unsur olduğu, klarinet eğitimde öğrenciye kazandırılması amaçlanan tüm teknik ve müzikal becerilerin doğru bir nefes tekniği olmaksızın gerçekleştirilemeyeceği,
- Klarinet eğitimde nefes tekniğinin, nefes almak, nefes tutmak, nefes vermek ve nefes kontrolü olarak dört temel başlık altına toplanabileceği,
- Klarinet eğitiminde nefes tekniğinin sadece öğrenci için değil bir klarinet eğitmeni için de önemle üzerinde durulması ve gelişmelerin sıklıkla takip edilmesi gereken bir konu olduğu, eğitmenin öğrenciye ve konuya göre en etkili, en kolay, en kısa ve doğru öğretim yöntemini seçebilmesi gerektiği,
- KENT öğretiminde öğretmen merkezli öğretim yöntemlerinin sıklıkla tercih edildiği, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin kullanılmadığı,
- KENT öğretiminde eğitmenin anlatım yöntemi, gösteri yöntemi, soru-cevap yöntemi, problem çözme yöntemi ve mikro öğretim yöntemi gibi literatürde yer alan öğretim yöntemlerinden faydalanabileceği ve derse olan ilginin

artırılmasına yönelik olarak, dersin sunumunu bazı eğitim materyalleri ile zenginleştirebileceği,

- Solunum ve solunum sistemi organlarını tanıtıcı ve geliştirici kitap, alet, aparat, model, maket, görsel ve işitsel materyallerin KENT öğretiminde kullanılabilir şekilde geliştirildiği, ancak bu materyallerin çoğunlukla kullanılmadığı,
- Alan uzmanlarının klarinet eğitimde nefes tekniğinin önemi konusunda aynı görüşte olduğu, öğretim yöntemlerinin yaygın bir şekilde öğrencinin ihtiyacına uygun bir tercihle seçildiği, öğretim materyallerinin okullarda mevcut olma durumuna göre kullanılabilirdiği ancak çoğunlukla okulların bu materyallere sahip olmadığı, buna karşın internet kaynaklarının yaygın bir şekilde öğretimde kullanıldığı sonuçlarına varılmıştır.

5.2 ÖNERİLER

- Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, Klarinet eğitiminde nefes tekniği konusunun klarinet çalımında temel unsur olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin klarinet eğitiminde temel teknikler kapsamında KENT öğretimine önemle yaklaşımları ve ayrıca ele almaları, konuyu açıklayıcı eğitim planları hazırlamaları, ders sunumlarını konu ilgili bölümlere hazırlanarak yapmaları, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretim yöntemleri arasından seçim yapmaları önerilmektedir.
- KENT öğretiminde kullanılan ya da kullanılabilir öğretim yöntemlerinin yeni deneysel araştırmalara konu olmasının ve bilimsel verilere ulaşarak literatüre kazandırılmasının, klarinet eğitimcilerine kılavuz kaynaklar oluşturması açısından son derece önemli olacağı düşünülmektedir.

- Literatür araştırıldığında üflemeli çalgı çalan bireylerin akciğer kapasitelerini ve üfleme basınçlarını ölçen ya da yorumlayan araştırmalara rastlanmasına rağmen bu araştırmaların tümünün yabancı dillerde olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada ülkemizde bu çeşit bir deneysel çalışmaya rastlanmamıştır. Oysaki bünyesinde hem tıp fakültesi hem de müzik okulu bulduran üniversitelerin bu konuda araştırma yapmaları mümkündür. Konuyla ilgili yapılacak bu tarz bir araştırmanın üflemeli çalgı eğitmenleri tarafından nefes tekniği konusunda son derece önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.
- Yapılan araştırma sonucunda klarinet eğitimde nefes tekniği ile ilgili yayınlanmış yazılı kaynakların azlığı dikkat çekmiştir. Bu kaynaklardan yalnızca bir tanesinin dilimizde yazıldığı ancak onunda konuya klarinet eğitimi açısından yaklaşmadığı görülmüştür. Bu sebeple klarinet eğitiminde temel tekniklerin yer alacağı Türkçe yazılı bir kaynağın yayınlanmasının, literatürdeki bu büyük boşluğu doldurabileceği düşünüldüğünden, son derece önemli olacağı görülmektedir.
- Öğretimin somutlaştırılması açısından önemli olan görsel–işitsel ve nefes geliştirici materyallerin, solunum sistemi ve solunum yolları modellerinin okullar tarafından temin edilmesi, KENT öğretiminde eğitmenin derslere anlatım yönünden eklemeler yapmasını sağlayacaktır.
- Her biri farklı fakat birbiriyle ilgili uzmanlık dallarının yan yana gelerek gerçekleştireceği ekip öğretimi yöntemi KENT öğretiminde kullanılabilir. Pulmoner rehabilitasyon yani solunum fizyoterapisi ile ilgili bir uzman ve klarinet eğitiminde uzman bir eğitmenin, beraber yürütebilecekleri dersler nefes tekniği öğretimi ve geliştirilmesi konusunda yeni yaklaşımlar sağlayabilir. Yine bu uzmanların beraber gerçekleştirebileceği araştırmaların, kitaplara ya da seminerlere dönüşmesi de konu ile ilgili tüm noktaları açıkça ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

Baydar, A, Burak. (2003). *Bakır Üflemleri Çalgılarda Nefes Kontrolü Ve Geliştirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Büyüköztürk, Şener., Kılıç Çakmak, Ebru., Akgün, Özcan Erkan., Karadeniz, Şirin., Demirel, Funda. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: APEGEM Akademi.

Ceylan, Arif Deniz. (2010) *Başlangıç Eğitiminde Kullanılan Klarnet Metotlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Çağrı, Serkan. (2006). *Avrupa'da Ve Türkiye'de Klarnetin Tarihsel Gelişimi, Türk Müziği İcrasında Klarnet Çeşitlerinin Ses Sahaları Ve Parmak Pozisyonları Bakımından Uygunluğunun İncelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Çelik, Anıl. (2008). *Klarnet Sanat Dalında Eğitim Süreci*. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Demirbaş, İlknaz. (2015). *Klarnet Eğitimine Yönelik Diyafram Geliştirme Yöntemleri ve Başlangıç Seviyesi İçin Metot Örneği*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Demirce, Hüseyin. (2010). *Konservatuvarlardaki Klarnet Bölümü Öğrencilerinin Diyafram Geliştirme Yöntemleri*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, Ankara.

Demirel, Özcan. (2009). *Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.

Erşen, Aslı. (2011). *Trombonda Nefes Alma Ve Üfleme Tekniğinin İncelenmesi Ve Geliştirilmesinde Kullanılan Yöntemler*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Ertürk, Selahattin. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Frederiksen, Brain. (2009) *Excerpted from Arnold Jacobs: Song and Wind* WindSong Press.

Guy, Larry. (1996) *Intonation Training for Clarinetists*. New York: Rivernote Press.

Guy, Larry. (2011) *Embouchure Building for Clarinetists*. New York: Rivernote Press.

Guy, Larry. (2016) *Articulation Development for Clarinetists*. New York: Rivernote Press.

Ho, Kang - Kuo. (1998). *Interpretation, Pedagogy, and Technique in Clarinet Repertoire as Reflected in the Practice of Contemporary New York Clarinetists*. Doktora tezi, The City University of New York, New York.

Hoeprich, E. (2008). *The Clarinet*. Norfolk: Yale University Press.

Hopa, Emre. (2013). Tahta ve Bakır Üflemeli Çalgı Çalan Müzisyenlerde Nefes Kontrolü. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(4), 109 -115.

Keskin, Harun. (2010) *Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları Klarnet Öğrencilerinin Diyafram Nefesi Kullanma Durumları*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kızıldeli, Nurdan. (2008). *Programlı Bir Ses Eğitimine Bağlı Olarak, Solunum Mekanizmasının Sesin Algısal, Görsel, Akustik Ve Aerodinamik Özellikleri Üzerine Etkileri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Küçükahmet, Leyla. (2008). *Öğretimde planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kynaston, Trent. (1978) *Circular Breathing: For the Wind Performer*. Florida: Columbia Pictures Publications

Öztan, Ekrem. (1995). *Devlet Konservatuvarlarında Uygulanan Klarinet Öğretim Programlarının ,Çağdaş Öğretim Programı Anlayışına Göre İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Öztunç, Altuğ. (2005). *Üflemeli Çalgıcının Anatomisi*. İstanbul: Bemol Müzik Yayınları.
- Parlar, Mertcan. (2014). *Bakır Üflemeli Çalgılarda Odaklanma ve Konsantrasyon Tekniklerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe üniversitesi, Ankara.
- Patton, Michael Quinn (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, C.A: Sage Publishing.
- Sheridan, Patrick., Pilafian, Sam. (2002) *The Breathing Gmy book*. Focus on Excellence.
- Shier, David., Burler, Jackie., Lewis, Rjcki. (2007). *Hole's Human Anatomy & Physiology*. New York: McGraw-Hill.
- Sındır, Elif. (2011). *Alman Ve Fransız Klarinet Sistemlerinin Gelişim Süreci*. Sanatta yeterlilik tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Steenstrup, Kristian. (t.y.). *Breathing and Clarinet Masterclass*. (Elektronik kaynak), Erişim: 05.06.2015 <https://www.playwithapro.com>
- Uçan, Ali. (1996). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Wollan, Malia. (2016). How to Breathe? *The New York Times Magazine*. Erişim: 1 Ağustos 2016, http://www.nytimes.com/2016/07/24/magazine/how-to-breathe.html?_r=0
- Yıldırım, Ali., Şimşek, Hasan. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1: Hayrullah Duygu' ya Ait "Atanması İstenen İşyar Ve Öğretmen Fişi"
Adlı Belge

Dosya sayıst		Atanması istenen işyar ve öğretmen fişi				Ödevi			
		Sosyal durumu		İlmî durumu					
		Adı ve soyadı	Hayrullah Duygu		İlk öğrenimi nerede yapmıştır?		Dumlupınar ilköğretim okulunda		
Ana dilinden başka bildiği lisanslarda iktidar derecesi		Dogduğu yer ve yıl	İstanbul 1929		Orta öğrenimi nerede yapmıştır?		İstanbul Beşiktaş ilçesi Konservatuar		
Lise		Memleketi	=		Bitirmediyse hangi sınıfa kadar okumuştur?		Yeni Kurumdan mezun. 23/11/1935		
Konuşma		Babasının adı	M. Abdullah		Şehadetnamesinin tarihi?				
Okunmak		Ulus	Türk		Yüksek öğrenimi nerede yapmıştır?				
Yazmak		Evli midir evliyse evlendiği tarih	Bekar		Bitirmediyse hangi sınıfa kadar okumuştur?				
Tercime		Çocuklarının sayısı, yaşları, ödevi veya evli bulunanların sayısı			Diplomasının tarih ve numarası?				
		Şahsının ve ailesinin mülkü ve geliri var mıdır?	Yok		Tahsilini tamamlamak için hangi müesseselere devam etmiştir?				
		Geçindirmeye borçlu olduğu aile	=		Haiz olduğu belgeler nelerdir?				
Yazdığı ve çevirdiği eserler									
Bulunduğu ödevler									
Ödevin adı	Aylığı	Başladığı tarih	Ayrıldığı tarih	Ayrılmasının sebebi	Gün	Ay	Yıl		
Rijaseti Cümhuriyetin ilanından itibaren üyesi									
Devlet Konağı Klarnet ağı	ücret 40	2-1-1942							

EK 2: Carl Nielsen Klarinet Konçertosunun 12. ve 14. numaralar arasındaki cümle.

11 *ff* *Poco Adagio* 13 4 12 *p espress.*

rall. *dim.* 13 *a tempo, ma tranquillo*

molto dim. tranquillo 3 3 3

14 *Più mosso* 2

EK 3: Klarinet Eğitimde Nefes Tekniği ve Öğretimde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Görüşme Formu

1. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin önemi nedir?
2. Klarinet eğitimde nefes tekniğine ilişkin mevcut öğretim kaynaklarında (egzersiz, etüt, eğitimci kitap vs.) Nefes tekniğini açıklayıcı bölümleri ne derece yeterli buluyorsunuz?
3. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin öğretiminde hangi yöntem/yöntemleri kullanmaktasınız?
4. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin öğretiminde internet kaynaklarından faydalaniyor musunuz?
5. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin öğretiminde insan vücut maketi, solunum sistemi maketi vs. kullanıyor musunuz?
6. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin öğretiminde solunum sistemi ve sistemin çalışmasına yardımcı organların işlevlerini anlatan yazılı bir kaynaktan faydalaniyor musunuz?
7. Klarinet eğitimde nefes tekniğinin öğretiminde nefes geliştirici aletler kullanıyor musunuz?